

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FARS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

HÛŞENG MURÂDÎ-İ KİRMÂNÎ VE HİKÂYECİLİĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Merve Nur TURBAY

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Fahrettin COŞGUNER

Ekim-2019

KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FARS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

HÛŞENG MURÂDÎ-İ KİRMÂNÎ VE HİKÂYECİLİĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Merve Nur TURBAY

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Fahrettin COŞGUNER

Ekim-2019
KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Fahrettin COŞGUNER danışmanlığında Merve Nur TURBAY tarafından hazırlanan “**Hûşeng Murâdî-i Kirmânî ve Hikâyeciliği**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Fars Dili ve Edebiyatı Bilim dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../2019

Prof. Dr. Yusuf ÖZ

Dr. Öğr. Üyesi Fahrettin COŞGUNER

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan GÖKMEN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

.../.../2019

Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi Projesi olarak sunduğum “**Hûşeng Murâdî-i Kirmânî ve Hikâyeciliği**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

.../.../2019

Merve Nur TURBAY

ÖN SÖZ

İran'ın ünlü yazarlarından birisi olan Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin bugüne kadar ülkemizde hayatı ve eserleri hakkında kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışmada, Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin İran çocuk edebiyatı gelişimindeki rolü tespit edilmeye çalışılmıştır. Bir giriş ve iki bölümden oluşan bu çalışmada, Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin hayatı, hikâyeleri, dili ve edebî üslubu, yaşadığı dönem ve etkilendiği kişilerle ilgili verilen bilgilerin yanı sıra, yazarın seçtiğimiz tiyatro eserinin tercümesi de yer almaktadır.

Bu çalışmada yazarın hayatı ve eserlerine dair bilgileri Türk okurlarına-tanıtıldı. Kirmânî'nin eserlerinin çevirisinde ve tahlilinde karşılaştığımız en önemli güçlük, yazarın hikâyelerinde İran'ın kırsal bölgelerinde yaşayan insanların lehçelerini kullanması olmuştur. Yazarın, Çağdaş İran Edebiyatı'nın önde gelen diğer öykü yazarlarından ayrıldığı en belirgin nokta, halkın içinden biri olarak hikâyelerini yazması ve halk dilini yaygın bir şekilde kullanmasıdır. Yaşadıkları sıkıntıları mizahi bir dille anlatan yazar, edebiyat çevrelerinde uzun süre yankılara neden olmuştur. Çağdaş İran öykücülüğünü birçok yönden etkilemiş ve eserleri birçok dile çevrilmiştir. Bu konuyu yüksek lisans tezi olarak öneren, çalışmalarım süresince bana özveriyle yardım eden ve her anlamda bilgisinden yararlandığım sayın hocam Gökhan GÖKMEN'e, sayın hocam Adnan KARAIŞMAİLOĞLU'na ve tez danışmanı sayın hocam Fahrettin COŞGUNER'e teşekkür ederim.

Merve Nur TURBAY

ÖZET

Turbay, Merve Nur, “Hûşeng Murâdî-i Kirmânî ve Hikâyeciliği”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2019.

Bu çalışmada İran’ın önde gelen çocuk edebiyatı yazarlarından birisi olan Hûşeng Murâdî-i Kirmânî’nin hayatı, edebi kişiliği ve bir eserinin çevirisinin yapılması amaçlanmıştır. Çalışmamız bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır.

Giriş Kısmında; Çocuk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatının Önemi ve İran’da Çocuk Edebiyatı konuları değerlendirilmiştir.

1.Bölümde Hûşeng Murâdî-i Kirmânî’nin hayatı, ailesi, edebi kişiliği, eserleri, aldığı ödüller, Ahmed-i Şâmlû ve Mecid Muhsînî ile olan ilişkisi değerlendirilmiştir.

2.Bölümde ise *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)* isimli tiyatro eserinin Türkçe çevirisi yapılmıştır.

Çalışmamızda; Hûşeng Murâdî-i Kirmânî hakkında kapsamlı bilgiler toplanarak Farsça ile ilgilenenler için önemli bir kaynak olması ve yazarın eserinin Türkçeye kazandırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, İran Çocuk ve Genç Edebiyatı, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testi İçindeki Güvercin)*

ABSTRACT

Turbay, Merve Nur, “**Hushang Murâdî-i Kermânî and His Storytelling**”, Master’s Dissertation, Kırıkkale, 2019.

This study aims to tell about the life and literary identity of one of the most prominent children’s literature authors, Hushang Muradi Kirmani, and to translate one of his Works. The study includes an intraduction chapter and two main chapters. In the introduction chapter, the issues of children’s literature and children’s literature in İran are discussed.

In the first chapter, Hushang Muradi’s life, family, literary identity, works, awards and his relation- ship with Ahmad Shamlo and Majid Mohseni are discussed.

In the second chapter, a drama of his, Kebûter-i Tûy-i Kûze (Pigeon in the Jug) is translated into Turkish.

It is aimed with this study by collecting detailed information about Hushang Muradi Kirmani that it can be an important source for those interested in persian language his work can be reintroduced into Turkish.

Keywords: Hushang Muradi Kirmani, Persian Children's and Juvenile Literature, Kebuter-i Tuy-i Kuze (Pigeon in the Jug)

KISALTMALAR

a.g. e. : Adı geen eser

bk. : Bakınız

c :Cilt

ev. : Çeviren

h.ř. : Hicrî şemsî

S : Sayı

s. : Sayfa

h. : Hicrî

vb. : ve benzeri

İÇİNDEKİLER

KABUL-ONAY	I
KİŞİSEL KABUL SAYFASI	I
ÖN SÖZ	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR.....	V
GİRİŞ	1
1.ÇOCUK EDEBİYATI	1
1.1.ÇOCUK EDEBİYATININ ÖNEMİ	1
1.2.GENEL OLARAK İRAN'DA ÇOCUK EDEBİYATI.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

1.HÜŞENG MURÂDÎ-İ KİRMÂNÎ.....	6
1.1.KİRMÂNÎ'NİN HAYATI.....	6
1.2.KİRMÂNÎ'NİN AİLESİ.....	8
1.3.ESERLERİ	10
1.3.1.Kissehâ-yî Mecîd (Mecit'in Maceraları)	11
1.3.2.Misli Mâh-i Şeb-i Çehârdeh (Ayın Ondördü Gibi)	12
1.3.3.Murebbâ-yi Şîrîn (Reçel Kavanozu)	12
1.3.4.Humre (Testi)	13
1.3.5.Moşt Ber Pûst (Deriye Bir Yumruk).....	13

1.3.6.Şomâ Ki Garibe Nîstîd (Siz Yabancı Değilsiniz)	13
1.3.7.Çekme (Çizme).....	14
1.3.8.Ne Ter u Ne Hoşk (Ne Islak Ne Kuru).....	14
1.3.9.Teh-i Hıyar (Salatalığın Dibi).....	14
1.3.10.BeççehÂ-yi KâlÎbâfhâne (Halı Dokuyan Çocuklar)	14
1.3.11.Mehmân-i Mâmân (Annenin Misafiri).....	14
1.3.12. Âb-ı Enbâr (Sarnıç).....	15
1.3.13.Nâz Bâleş (Rahat Yastık).....	15
1.4.KİRMÂNÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ	15
1.5.ALDIĞI ÖDÜLLER	25
1.6.KİRMÂNÎ HAKKINDA TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR VE TERCÜMELER.....	26
1.7.KİRMÂNÎ VE ŞÂMLÛ İLİŞKİSİ	27
1.8.KİRMÂNÎ VE MECİD MUHSİNÎ İLİŞKİSİ	28

İKİNCİ BÖLÜM

1.KEBÛTER-İ TÛY-İ KÛZE (TESTİ İÇİNDEKİ GÜVERCİN) ADLI ESERİN TERCÜMESİ.....	29
TESTİNİN İÇİNDEKİ GÜVERCİN.....	31
SONUÇ	75
KAYNAKÇA	76

GİRİŞ

1.ÇOCUK EDEBİYATI

“Çocuğun ihtiyaçlarına karşılık verme ve kapasitesine uygunluk bakımından yetişkin edebiyatından ayrılan çocuk edebiyatının çocukların değer, eğilim, dil ve diğer kültür unsurlarını kazanmasında kültürel bir rolü vardır. Edebiyatın dışında ya da içerisinde basit bir tür olmayıp bilakis edebiyatın en incelikli alanlarından birisi çocuk edebiyatıdır. Erken çocukluk dönemlerinde başlayan ve ergenlik çağını da kapsayan çocukların dil gelişimi ve anlama seviyeleriyle doğru orantılı, sanatsal niteliğe sahip, dilsel ve görsel iletilerle çocukların duygu ve düşünce dünyalarının gelişimine katkıda bulunan ve onların beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı olarak tanımlanmaktadır.”¹

1.1.Çocuk Edebiyatının Önemi

Çocuk edebiyatı, gerek doğrudan gerekse dolaylı yoldan çocuğun aklına ve vicdanına tesir etmesi sebebiyle son derece önemli bir alandır. Çocuk kendisine yansıyan bu tesirle hedeflerini ve gayelerini kolaylıkla gerçekleştirir. Çocuk zihni istenilen şekle sokulabilecek derecede saf ve katıksızdır. Zira çocuğun zihni, üzerine dilediğimizi yazabileceğimiz beyaz bir sayfa gibidir. Çocuk ilk evresinde her cevaba ikna olur, çevresinden veya ailesinden duyduğu şeylere inanır. Etrafindan gördüğü hareketleri taklit eder. Dolayısıyla da öncelikle ebeveynlerin, daha sonra çocuk eğitimcilerinin ve edebiyatçıların çocuğu etkilemede büyük etkisi ve sorumluluğu vardır.² Çocuk edebiyatının sunulduğu kitap, dergi vb. ürünler de çocuk edebiyatı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Zira çocuğun hem zihinsel ve psikolojik gelişiminde hem de ahlaki, sosyal ve insanlarla olan ilişkilerinin gelişmesinde en önemli araçlardır ve aynı

¹ *Çocuk Edebiyatına Giriş*, Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, Ankara, 2013, s. 6.

² Necib el-Keylânî, *Edebu'l-efâl fi dav'i'l-İslâm*, Beyrut, Muessesetu'r-risâle, h.1406, s. 21; Muhammed Hasan Biraygış, *Edebu'l-efâl ehdâfuhu ve simâtuhu*, 2. Baskı, Beyrut, Muessesetu'r risâle, 1996, s. 43.

zamanda eğitici niteliğe sahiptirler. Çocuğun okuma becerisine önemli bir katkı sağlar. Çocukların dil bilinci kazanmasında, kelime hazinesinin zenginleşmesinde de payı büyüktür. Dil gelişimi dışında çocukların duyu ve düşünce dünyaları ile eleştirel düşünme becerilerinin gelişimindeki yeri tartışılmazdır.³ Çocuğa boş vaktini değerlendirmede yardımcı olur. Ayrıca çocuğun ifade gücünü geliştirdiği gibi çocuğun akıcı konuşmasına yardım eder ve çocuğa tecrübe kazandırır. Sözlü edebiyat geleneğinin türleri olan bilmece ve tekerlemeler de hem kelime hazinesinin artması hem de dil gelişimine katkıda bulunması açısından önemlidir.⁴

1.2.Genel Olarak İran’da Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı kavram olarak her ne kadar 16. yüzyıldan sonra batıda oluşmaya başlamış ve 20. yüzyıldan itibaren alanı genişletilmişse de bu edebiyat türünün özellikle doğu halkları edebiyatında, tarih kadar eski bir yeri vardır. Sayısız medeniyetlere ev sahipliği yapmış İran’ın, çocuk ve gençlere hitap eden edebi eserleri çok eski dönemlere dayanır. İran edebiyatının mazisinde çocuklara özgü, bağımsız yazılı bir edebiyat olmamıştır, fakat çocukları ilgilendiren, onların duyu dünyasına seslenen hikâye, öykü, destan anlatımı, bilmece, ninni, müzikal oyunlar vb. edebi türler her zaman var olmuş ve klasik edebiyatın vazgeçilmez mirası şeklinde günümüze kadar gelmiştir. Öyle ki bu klasik İran edebiyatı daha çok yetişkinler ve ileri yaş gruplarına özgüdür denilirse, halk edebiyatının da temelde çocuklara özel olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu ülkenin çocuk edebiyatına ait verilerini doğru anlama ve yorumlamanın yolu onun kültürel ve tarihsel altyapısını bilmekten geçer.

Hedef kitlesi çocuk olan hikâyeler yazılmasa da halk hikâyeleri, efsaneler ve destanlar düşünülürse çocukların anlayıp keyifle okuyabilecekleri eserler yazılmıştır. Klasik dönemde çocuklar, okumaya *Hâfız Divanı* ve *Gülistân* ile başlamışlardır.⁵ O dönemin sosyal, siyasal ve ekonomik olayları çocuklara aktarılmıştır. Bu alanda yazılmış olan metinler, yazılı ve sözlü olmak üzere iki şekildedir. Klasik İran

³ *Çocuk Edebiyatına Giriş*, Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, Ankara, 2013, s. 6.

⁴ *Çocuk Edebiyatına Giriş*, Milli Eğitim Bakanlığı, s. 6.

⁵ Muhammed Cafer Yâhakkî, *Çün Sebû-yi Teşne*, Edebiyyât-i Muâsır-i Farsî, Tahran, h.ş. 1377/1998.

edebiyatında kahramanlık hikâyeleri kaleme alınmıştır. Bu tür hikâyeler, çocukların diline uyarlanarak yeniden kaleme alınması, hem edebî hem de tarihî açıdan çocukların bilgi dağarcıklarını önemli ölçüde zenginleştirmekte ve birikimlerini arttırmaktadır. Çünkü çocuklar, çocukluk dönemlerini geçirdikten sonra manzum ve mensur edebî birçok eserlerle tanışmaktadır.

İslâm sonrası dönemde kaleme alınan kahramanlık destanları: *Tûtînâme*, *Kelile ve Dimne* ve *Gülîstân* gibi her biri öğretici pasajlarla dolu hikâyeye ağırlıklı mecmualar ve tamamen ahlakî eğitim amacıyla özel olarak hazırlanmış *Kâbüsnâme*, *Bahru'l-ferâid*, *Kimyâ-i Saâdet* ve *Ahlâk-i Nâsırî* gibi eserlerdir. XI. yüzyılın ünlü yazar ve müelliflerinden Gazzâlî çok açık, fasih, olgun, sade, kapsamlı ve içerik dolu bir nesre sahiptir. Bu durum çocukların ve gençlerin onun eserlerini kolaylıkla anlamalarını sağlamıştır.

Hâce Nâsır-i Tûsî, *Ahlâk-i Nâsırî* adlı eserinde çocukların eğitimini sosyal ahlaktan ayrı tutmuştur. Sadî-i Şirâzî'nin de çocuk zihninin, eğitim karşısında kabulleniş ve akıcılığına karşı dikkatini gösteren sözleri vardır. Fakat bu büyük kimselerden hiçbiri Mevlânâ Celâleddîn gibi açık görüşlü olmamıştır.⁶ Mevlânâ Celâleddîn her zaman çocuğa yaşının kaldırabileceği şekilde muamele yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Tüm bunlardan da anlaşıldığı üzere bu şair, edip ve filozoflar eserlerinde çocuk eğitimine önem vermişlerdir. İran'da modern anlamda çocuk edebiyatı Tâlibof'un (1834-1911) *Kitâb-i Ahmed* adlı eseri ile başlamıştır. Tâlibof bu kitabında hikâyenin kahramanı Küçük Ahmed'e yeni keşifler, icatlar yanında Avrupa'nın ileri olmasından ve İran'ın geri kalmışlığından söz etmiştir. Bunun yanı sıra ona ahlâk ve vatanseverlik duygularını öğretmiştir. Eski âdet ve batıl inançları tenkit etmiştir.⁷ Bunun yanı sıra Tâlibof öğretici birçok hikâyeler yazmıştır. Eğitimini Avrupa'da tamamlayan pedagog Muhammed Bâkır-i Huşyâr (1903-1957) ise, 7-12 yaş grubundaki öğrenciler için elliden fazla hikâyeye kaleme almıştır.⁸ Halk arasında yaygın olarak bilinen hikâyeler, destanlar, efsaneler, ninniler, bilmeceler, bulmacalar ve halk deyişlerinin tamamı, çocuklar için söylenmiştir. Resmî edebiyat ise daha çok

⁶ İsti'lâmî, Muhammed, *Bugünkü İran Edebiyatı Hakkında Bir İnceleme*, çev. Mehmet Kanar, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.

⁷ Yahyâ Âriyenpûr, *Ez Sabâ Tâ Nîmâ*, İntişârât-i Zovvâr, Tahran, h.ş. 1372.

⁸ Mehmet Kanar, *Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu ve Gelişmesi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999.

büyükler ve ileri yaştakilere hitap ederken, halk edebiyatının önemli bir kısmı, çocuklara ve gençlere daha yakın bir dilde kaleme alınmış eserlerden oluşmuştur.⁹

Arkasında çok değerli bir kültür, kökleri oldukça eskilere dayanan bir medeniyet ve edebiyatın tarihî değerlerini taşıyan bir kültürün sahiplerinin çocuklarının eğitimlerinde onların yeteneklerini geliştirecek, zihinsel güçlerini artıracak, bilgi düzeylerini yükseltecek ve her açıdan kendilerini besleyecek bir unsura önem vermemeleri bu konuda dikkatsiz ve duyarsız davranmaları elbette düşünülemez. Geçmiş nesiller, bilimsel tecrübelerini elde ettikleri değerleri kültürel sosyal verileri kendilerinden sonraki nesillere aktarmayı hep ilk planda tutmuş ve bu yolda çaba sarf etmişlerdir. Bilgi ve tecrübe aktarımının en önemli yollarından biri de edebiyat, dil ve kültür birikimini taşıyan bilimsel çalışmaların yazılı şekilleridir.¹⁰

Edebî öğretilerin ve bu alanda çeşitli türlerde kaleme alınmış metinlerin daha sonraki dönemlere aktarılması genellikle yazılı ve sözlü olmak üzere iki yoldan biriyle olmuştur. İran toplumunda çocuklar kendilerine yönelik sözlü edebiyatla daha hayata adım attıkları ilk günden itibaren tanışmaktadırlar. Tarih öncesinden başlayarak devam eden dönemlerde İran edebiyatında yer alan hikâyelerin ve efsanelerin çoğu, halk edebiyatının ürünü, resmî klasik edebiyatın hikâyeleri olarak elimize ulaşmış ve günümüze kadar gelebilmiştir. Bunlardan başka öyküler, ninniler, bilmeceler, bulmacalar, deyişler ve müzikal oyunlar çocuklar ve gençlerin hayatında kendilerine özel yerlerini her zaman almışlardır. Öyle ki, İran edebiyatı daha çok yetişkinler ve ileri yaş gruplarına özgüdür denilirse, İran halk edebiyatının da temelde çocuklara özel olduğu söylenebilir.¹¹

1970'li ve 1980'li yıllarda çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalar önemli ölçüde artmıştır. Her geçen gün artan nüfus içerisindeki genç nüfus oranının gittikçe fazlaşması, öğrenci sayısının hızla çoğalması, iktisadî altyapının oluşturulmaya başlanması, çocuklara ve gençlere daha fazla ilgi gösterilmesini ve çocuklara yönelik eğitimde daha geniş ve daha uygun ortamların hazırlanması sonucunu doğurmuştur. Bu alandaki gelişmelerin yanı sıra Tahran Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Abbâs

⁹ Nimet Yıldırım, "Fars Edebiyatı Tarihinde Çocuk Edebiyatının Yeri", *Ekev Akademi Dergisi*, 1998, S 2, s. 4.

¹⁰ Muhammed Ca'fer Yâhakkî, *Çun Sebû-yi Teşne*, Edebiyyât-i Mu'âsır-i Farsî, Tahran, h.ş. 1377/1998, s. 238.

¹¹ Muhammed Ca'fer Yâhakkî, *Çun Sebû-yi Teşne*, s. 238-239.

Yemîn-i Şerîf öncülüğünde lisans düzeyinde çocuk edebiyatı dersleri de okutulmaya başlanmıştır. 1977 yılından itibaren bazı üniversiteler de müfredatlarına aynı alanda dersler koymaya başlamışlardır. 1979 yılında gerçekleşen İslâm devriminden sonra İranlı çocukların bu alandaki ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla daha ileri adımlar atılarak çocukların tecrübelerini geliştirecek faaliyetler yoğunlaştırılmış, şairler ve yazarlar için kalem oynatacakları yeni ortamlar hazırlanmıştır.

1900'lü yıllarda Ali Eşref-i Dervîşîyân, Ferîdûn-i Dûstdâr, Rızâ Rehgûzer, Minûçeher-i Kerîmzâde, birçok eseri Türkçe'ye çevrilmiş ve kitapları okullarda okutulan Samed-i Behrengî ve özellikle '*Kıssehâ-yi Mecîd*' ve '*Kâlibâfhâne*' adlı eserleriyle bilinen Hûşeng Murâdî-i Kirmânî gibi isimler göze çarpmaktadır.¹²

¹² Nimet Yıldırım, "Fars Edebiyatı Tarihinde Çocuk Edebiyatının Yeri", *Ekev Akademi Dergisi*, 1998, S 2, s. 4.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.HÜŞENG MURÂDÎ-İ KİRMÂNÎ

1.1.KİRMÂNÎ'NİN HAYATI

Çocuk ve genç edebiyatı simalarının en tanınmış yazarlarından birisi olan Hüşeng Murâdî-i Kirmânî 1944 yılında İran'ın güney doğusunda yer alan Kirmân eyaletinin Sîrç köyünde dünyaya gelmiştir.¹³ Halen hayatta ve yetmiş beş yaşında olan Hüşeng Murâdî, eserleri ile dünyaca ünlü bir yazardır. İlkokul beşinci sınıfa kadar Sîrç'te eğitim gördükten sonra ortaokul ve lise eğitimini Kirmân'da tamamlamıştır.¹⁴ *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)* adlı hikâyesinin sonunda yazarla yapılan röportajdan alınan bilgiler doğrultusunda okul dönemlerinde derslerinde çok da başarılı olmayan Murâdî, kompozisyon derslerinin iyi olduğunu doğrudan ifade etmiştir. Aynı şekilde lise döneminde de derslerinde çok fazla başarılı olmadığını ancak kompozisyon derslerinde başarılı olduğunu aktaran Murâdî, lise üçüncü sınıfta kaldığını da ifade etmiştir.¹⁵ Lise dönemini bitirdikten sonra edebiyat bölümüne gitmek istediğini ancak amcası tarafından bu isteğinin kabul görmemesi sebebiyle sanat okuluna da, elektrik bölümüne gittiğini belirtmiştir. Ancak daha okulun üçüncü gününde kendisini elektrik çarpması sonucu okulunu değiştirmek zorunda kalarak ticaret lisesine kayıt yaptırdığını aktarmıştır.¹⁶

Büyük babası kethüda ve amcası öğretmendir. Babası da altıncı sınıfa kadar eğitim almıştır.¹⁷ Ailenin tek çocuğu olmasından amcalarının kendisine bankada iş bulduklarını belirten Murâdî Tahran'a gidip orada sanatçı olmak istemiş, ancak amcaları bu isteği hoş karşılamayarak ve kendisine destek olmamışlardır.¹⁸ Zaten yoksul bir ailenin çocuğu olan Murâdî sekiz yaşında çalışmaya başlamıştır. Okumaya

¹³ Huseyîn, Zülfikâr, *Çihil Dâstân-i Kûtâh-i Êrânî Ez Çihil Nevîsende-i Mu'âsır-i Êrân*, Tahran, 1382 hş./ 2003, s. 356.

¹⁴ Hüşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 50.

¹⁵ Hüşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 63.

¹⁶ Hüşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 63.

¹⁷ Hüşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 51.

¹⁸ Hüşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 63.

çocukluk yıllarından itibaren büyük ilgi duymuş, edebiyat okumaları yapıp sanatla meşgul olmuştur.

Tahran Üniversitesi Dramatik Sanatlar Bölümü ile İngilizce Çeviri Bölümü'nden mezun olan Hûşeng Murâdî, 1961'de Kirmân Radyosu'nda çalışmaya başlamıştır. Yazarlığa 1969 yılında Hûşe dergisiyle adım atmıştır. Ailesine verdiği önem, yazdığı eserleri ve yazılarını öncelikle eşine ve çocuklarına okutmasından ve onların düşünce ve fikirlerine uygun bir şekilde eserlerine yansıtmasından anlaşılmaktadır. Yine *Kebûter-i Tûy-i Kûze* adlı hikâyesinin sonunda yazarla yapılan röportajdan edinilen bilgilere göre çalıştığı kurumda evlilik için bütün özelliklere sahip bir kadınla tanışmış ve kalemi dışında hiçbir şeyinin olmadığını vurgulayarak ona evlilik teklifinde bulunmuş Murâdî, bu teklifini koşulsuz kabul eden kadınla 1974 yılında evlenmiştir. Eşiyle bir aşk evliliği yapan Murâdî'nin bu evlilikten bir kız ile iki erkek çocuğu dünyaya gelmiştir.¹⁹ Murâdî'nin hayatı ile ilgili bu detaylı bilgilere de yalnızca yukarıda bahsi geçen eserin sonunda gerçekleştirilen röportajdan ulaşılabilmektedir.

Özellikle daha çok çocuk hikâyeciliği ile ünlenen Hûşeng Murâdî, çocuk ve genç edebiyatının en büyük hikâye yazarlarından biridir. Hikâyelerinde çoğunlukla kendi hayatını tasvir eden²⁰ Murâdî, sanat alanındaki çalışmalarını ise Tahran'da sürdürmüştür. Sonra radyo programı için *Kissehâ-yi Mecîd (Mecit'in Maceraları)* adlı eserini kaleme almıştır. Bu eseri daha sonra film olarak sinemaya uyarlanmıştır.²¹ Uzun bir süre Tahran Üniversitesi'nde Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde ders vermiş olan²² Murâdî, artık bu görevini sürdürmemektedir. Halen çalışmalarını Tahran'da sürdüren yazar, Kirmân İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nde bilirkişi olarak görev yapmaktadır.

¹⁹ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 75-76.

²⁰ Huseyn Zûlfikâr, *Çihil Dâstân-i Kûtâh-i Îrânî Ez Çihil Nevîsende-i Mu'âsır-i Îrân*, Tahran, 1382 hş./ 2003, s. 356.

²¹ <http://aftabir.com> erişim tarihi: 5 Mart 2013; Huseyn, Zûlfikâr, *Çihil Dâstân-i Kûtâh-i Îrânî Ez Çihil Nevîsende-i Mu'âsır-i Îrân*, s. 356.

²² Huseyn Zûlfikâr ; *Hûşeng Muradî-i Kirmânî ve Semaver Adlı Öyküsü*, Çev. Esengül Uzunoglu Sayın; <https://dergipark.org.tr/download/article-file/31787>, erişim tarihi: 12 Haziran 2019.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî her ne kadar çocuk ve genç edebiyatı yazarlarından olsa da sinema ve tiyatro alanında da isminden söz ettirmiştir. Çocukluk döneminden itibaren sinemaya ilgisi olmuştur. Çocukluk dönemlerinde çeşitli işlerle meşgul olan Murâdî, farklı alanlarda ve türlerde kitaplara ulaşabileceğinden kitapçıda çalışmıştır. Çocukluk döneminde sağlık filmleri köyde yayınlanmış ve bu durum yazarın ilgisini çekmiştir. Kirmân'da yaşadığı dönemlerde film yönetmeni ile görüşme fırsatı bulan Murâdî, yıllar sonra Tahran'a gittiğinde yönetmeni bularak, yönetmenin yönlendirmesi ile henüz Sanat Fakültesi olmayan, Halk eğitim merkezine gitmiştir. Burada eğitimler almıştır.²³

Daha önce iki defa kimlik bilgilerinde değişiklikler olmuştur. İlk seferinde 'Rahîm' olan ismi 'Hûşeng' olarak değiştirilmiş, ikinci defa ise 'Sircî' olan soy ismi 'Murâdî' olarak değiştirilmiştir. İsmi değiştirilmesinin sebebinin aynı isimde bir yazar olmasından dolayı olduğunu ve soy isminin değiştirilmesinin sebebinin de telaffuz olarak zor olmasından dolayı olduğunu ifade etmiştir.²⁴

Tahran'da tek başına yaşadığı dönemlerde maddi açıdan birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Geceleri yalnızlıktan ve gurbetten kendi kendine konuştuğu ve zaman zaman da duygularına hâkim olamayarak ağladığı vakitler olduğunu ifade etmiştir.²⁵

1.2.KİRMÂNÎ'NİN AİLESİ

Köylü bir anne ve babadan dünyaya gelen yazar, ailenin tek çocuğudur. Annesini hiç görmemiştir. Murâdî'nin annesinin on altı yaşında evlendiği, kendisi üç ya da altı aylıkken de annesinin on sekiz yaşında vefat ettiği bilinmektedir.²⁶ Annesinin vefat sebebinin tümör olduğu rivayet edilse de bu konuyla ilgili detaylı ve kesin bir bilgi elde mevcut değildir. Babası jandarmadır ve ailesinin durumu diğer ailelere oranla daha iyidir. Amcalarından birisi asker diğeri ise aynı köyde öğretmendir. Bu bilgiler doğrultusunda ailede okuryazar kişilerin bulunduğu anlaşılmaktadır²⁷

²³ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 76.

²⁴ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin bu röportaj kendisi ile BBC kanalında "Be i'bâret-i diğeri" adlı programda gerçekleştirilmiştir. https://www.youtube.com/watch?v=60nq_twGzVA Erişim tarihi: 24.06.2019; <https://www.youtube.com/watch?v=662R4MNRRGc> Erişim tarihi: 24.06.2019

²⁵ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 49.

²⁶ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 49.

²⁷ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 49.

Babasının duyu bozukluğu ve şiddetli (majör) depresyonu ömrünün sonuna kadar babasının hayatını olumsuz etkileyip onu yalnızlığa sevk etmiştir. Yazar doğduğundan beri babası bu hastalıktan muzdariptir. Köyde yaşayan çocuklar Murâdî'nin babasının bu rahatsızlığı ile alay etmişler ve yazar ömrünün sonuna kadar babasının varlığından utanç duymuştur.²⁸ Bu durumdan Murâdî bir hayli etkilenmiştir. Yazarın çocukluk yıllarından itibaren babasının rahatsızlığı ve ilgisizliği, ömrü boyunca kaleme aldığı eserlerine ve eserlerinde oluşturduğu karakterlere kadar yansımıştır. Bunların neticesinde çocukluk ve gençlik yıllarında babası tarafından yetiştirilmediği bilinen Murâdî, gelişimini büyükannesi ve büyükbabası ile tamamlamıştır.

Hûşeng Murâdî'nin annesinin de kendisi gibi evin tek çocuğu olduğu ve çocukken yetim kalıp amcaları tarafından büyütüldüğü rivayet edilmiştir.²⁹ Kirmân'ın Şehdâd vilayetinden olan annesinin gençliğinde evliliği hiç düşünmemesine rağmen taliplisinin çok fazla olduğu da bilinmektedir. Bununla birlikte amcaları da evlenmesine rıza göstermemiştir. Bir gün amcalarından bir tanesi yeğenini yani Murâdî'nin annesini de yanına alıp köyden kaçarak Âbâdî'ye, yani Sîrç köyüne getirmiştir.³⁰ Bu durum üzerine bir köy ağasının evine sığınıp, durumu açıklayıp hikâyelerini anlatmışlardır. Kethüda da oğlunun olduğunu söyleyerek, oğluna istemiş ve ertesi gün kethüdanın oğluyla yani Kirmânî'nin babasıyla nikâhlanmışlardır. Sonrasında balayı için başka bir yere gittiklerinde peşlerinde olan inatçı görücüler izlerini bulmuşlar, köye geldiklerinde köydekiler, Murâdî'nin annesinin evlendiğini ve hatta şu anda balayında olduğunu söylemişlerdir. Şimdi bile köyde olan yaşlı kişilerin bu hikâyeyi anlatmakta olduğu rivayet edilmektedir.³¹

Zamanla şiir seven, atıcılık ve at biniciliğine ilgisi olan, cesaretinden dolayı kendisine han lakabı verilen ve esas adı Nasrullah Han olan büyük babasının mal varlığını kaybetmesi ile Murâdî'nin ailesi maddi sıkıntılar yaşamaya başlamıştır. Yazar kendisine annesinden üç şeyin miras kaldığını ve birisinin hala kendisinde

²⁸ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tâ-yi Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 49.

²⁹ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 50.

³⁰ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 49.

³¹ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 49.

olduğunu söylemektedir. Üç odalı bir ev, sekiz adet hurma ağacı ve Rus malı bir semaver.

Babası ömrünün sonuna kadar hastalıklarla mücadele etmiş ama buna rağmen her fırsatta şiir okumaya gayret etmiştir. Bazen kendi kendisine yüksek sesle konuşur, bazen ağlar bazen istemsizce gülmüş. Murâdî babasının birkaç defa okula gelerek öğretmenler ve öğrencilerin önünde kendisini rezil ettiğini ifade etmiştir. Yazar böyle bir babaya sahip olmamayı istemiştir ve yıllar sonra da babası hayatını kaybetmiştir.

Yazarın annesi, babası ve ailesi ile ilgili elde edilen bilgiler bunlardan ibarettir.

Yazar evin tek çocuğudur. Bu bilgiler bizzat Murâdî'nin kendi beyanlarıdır.

1.3.ESERLERİ

Kıssehâ-yî Mecîd (Mecit'in Maceraları), Misl-i Mâh-i Şeb-i Çehârdeh (Aydın Ondördü Gibi), Murebbâ-yi Şîrîn (Tatlı Reçel), Humre (Testi), Moşt ber Pûst (Deriye Bir Yumruk), Şoma ki Garîbe Nîstîd (Siz Yabancı Değilsiniz), Çekme (Çizme), Ne Ter ve Ne Hoşk (Ne Islak Ne Kuru), Teh-i Hıyar (Salatalığın Dibi), Beççehâ-yi Kâlibâfhâne (Halı Dokuyan Çocuklar), Mehmân-i Mâmân (Annenin Misafiri), Âb-i Enbâr (Sarnıç), Nâz Bâleş (Yumuşak Yastık), Tenûr (Tandır), Lebhend-i Enâr (Narın Gülüşü), Polov Horiş (Pilav Üstü Yemek), Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testi İçindeki Güvercin), Me'sûme (Masume), Men Gezâl-i Tersîdeyî Hestem (Ben Ürkek Bir Ceylanım), Nahl (Hurma Ağacı) isimli eserleri hikâye şeklinde yazılmış eserleridir.

Sinemaya uyarlanan (dizi ve film) eserleri; *Sanavber (Ladin), Kıssehâ-yî Mecîd (Mecit'in Maceraları), Humre (Testi), Çekme (Çizme), Tenûr (Tandır), Mehmân-i Mâmân (Annenin misafiri), Misl-i Mâh-i Şeb-i Çehârdeh (Aydın On Dördü Gibi)* isimli eserlerdir.

Senaryoları ise; *Kaki (Hala), Tik tok, Kîse-i Birinc (Pirinç Torbası)* isimli eserlerdir.

Tiyatro eserleri; *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin), Pehlevân ve Cerrâh (Pehlivan ve Cerrah), Me'mûriyyet (Memuriyet)* isimli eserlerdir.

1.3.1.Kısselhâ-yî Mecîd (Mecit'in Maceraları)

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin en ünlü eserlerinden biri *Kısselhâ-yî Mecîd (Mecit'in Maceraları)* adlı eseridir. Bu eserde genç bir çocuk büyük annesi ile yaşamakta ve her gün ilginç bir olayla karşılaşmaktadır. Bu eser yaklaşık 42 yıl önce yazılmasına rağmen hala günümüz çocukları tarafından büyük bir ilgi ile okunmaktadır. Eserden yola çıkarak uyarlanan sinema eseri ve TV dizisi de İranlılar tarafından büyük bir ilgi ile izlenmektedir.

Mecit'in Maceraları bayram arifesinde tüm kanalların eğlenceli programlar aradığı bir olayın sonucudur. Yazar da bayram arifesinde yetim bir çocuğun kıyafetinin olmaması ve kimsenin de ona bir şey almaması ile ilgili bir hikâye kaleme alır.³² *Mecit'in Maceraları*'nı yazmaya başlayan Murâdî, fikri ilk sunduğu zaman bu fikrinin beğenilmediğini ve reddedildiğini ancak kendisinin yine de yazdığını, daha sonra radyo müdürünün hikâyeyi okuduğu zaman beğendiğini ve bu tür hikâyelerde birkaç tane daha yazmasını istediğini aktarmıştır.³³ Dört- beş yıl boyunca bir gün öncesinde hikâyeyi yazdığını ve ertesi gün radyoda yayınlandığını ve halk tarafından da büyük bir ilgi ile kabul gördüğünü ifade etmiştir.³⁴

1979 yılında yaklaşık 10 hikâyeden oluşan *Mecit'in Maceraları* için hazırladığı ilk cildin basımının yapılması için basımevlerine gittiğini ancak hiçbirisinin kabul etmediğini hatta bir basımevinin 'Samed-i Behrengî' gibi yazması gerektiğini, bu tür yazıların çok tutulmadığını söylediğini ve kendisinin de bu türde yazdığını söylediğini ve bir süre kitabını bastıramadığını ifade etmiştir.³⁵ Radyo için yazdığı hikâyelerin birer kopyasını sakladığını, yaklaşık 130-140 tane hikâyeden 38 tanesinin daha sonra *Mecit'in Maceraları* adı altında bir kitaba dönüştüğünü ifade etmiştir.

Radyo dışında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmalar yapan 'Pîk Dergisi' içinde *Mecit'in Maceraları*ndan 4-5 tane hikâyeyi yeniden düzenleyerek yayınlanması için verdiğini de ifade etmiştir.

³² Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 73.

³³ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 73.

³⁴ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 73.

³⁵ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 74-75.

1.3.2.Misli Mâh-i Şeb-i Çehârdeh (Ayın Ondördü Gibi)

Okulda yaz döneminde kültür evinde verilen kurslardan birinde karikatür dersi verilmektedir. Zamanla öğretmen öğrencilere karikatür çizebilmeleri için dersler verir. Öğrencilerin çizdikleri bu karikatürler insanların fiziksel özelliklerini yansıttığı ve abartılı bir şekilde olduğu için karikatürü çizilen kişiler bu durumdan bir hayli rahatsız olurlar. Zamanla derse katılan öğrencilerin sayısı azalmaya başlar ve öğrenciler çizdikleri kişiler tarafından dayak yemeye başlarlar. Öğrencilere bu işten vazgeçmeleri için öğütler verilir. Ama ne öğrenciler ne de öğretmen pes eder. Gelen şikâyetler üzerine kültür evi tarafından dersler durdurulur. Öğrenciler ve öğretmen kendilerine çalışabilecekleri bir ev bulduktan sonra derslere devam ederler. Gönüllü olarak karikatürünü çizebilecekleri kişileri ararlar ancak bunu bulmak pek de mümkün olmaz. Öğrencilerden birisi *Nar Nine* adında birisinin olduğunu ve onun karikatürünü çizebileceklerini söyler. Çizdikleri karikatürleri *Nar Nine*ye göstermeden çizerler. *Nar Nine* de onlara hikâyesini anlatır. Bir gün yine karikatür sınıfı öğrencileri *Nar Nine*nin evinde toplanırlar. Eve gittiklerinde evin duvarında hepsine ait karikatürler ve *Nar Nine*nin hikâyesinin çizilmiş haliyle karşılaşılırlar. En sonunda da öğretmenin kendisini çizdiği ve altına yazdığı notu görürler. “Benim sevgili karikatürist öğrencilerim! Gelecek yazaya kadar hoşça kalın! Sizi seven öğretmeniniz...”

1.3.3.Murebbâ-yi Şîrîn (Reçel Kavanozu)

Celal ne kadar uğraşsa da kavanozun kapağını açamaz. Annesinden, komşudan, arkadaşlarından, öğretmenlerinden ve mahalle bakkalından yardım ister. Ama hiç kimse kavanozu açamaz. Sonunda fabrikanın tüm kavanozlarının bu şekilde olduğu anlaşılır. Fabrika çalışanlarının kibirli davranışlarından rahatsız olan Celal, bir kişinin yardımı ile onları şikâyet eder. Ama fabrika çalışanları sorunu çözmek yerine, kavanozun kapağını açmak için yarışma düzenler. Ancak bu yöntem fabrikanın satışlarını da artırır. Bir yarışmada Celal fabrikayı ifşa eder. Ancak müdürler onu milli sermayeyi yok etmekle suçlar. Bu olay halkın bilinçlenmesi ve itirazına sebep olur. Fabrika ise iflasın eşiğindedir. Ama fabrika çalışanları rüşvetle işlerine devam

ederek yeni kavanoz üretimine başlar. Sonunda Celal ve arkadaşları fabrikaya gider ve fabrika çalışanlarının kendilerinden özür dilemesini isterler.

1.3.4.Humre (Testi)

Samedî Bey uzak bir köyde öğretmendir ve tek başına 5 sınıfı birden idare etmektedir. Bir gün çocukların su içmek için kullandıkları testi kırılır. Yeni bir testi bulmak ve çocukların susuzluğunu gidermek için arayışlar başlar.

1.3.5.Moşt Ber Pûst (Deriye Bir Yumruk)

Kitapta babasının ölümünden sonra annesi ile birlikte hayata tutunmaya çalışan, minik bir fareyi andırdığı için çevresindeki insanların fare anlamına gelen ‘Mûşû’ ismini verdiği küçük Cafer’in hayatı anlatılmaktadır.

İlk zamanlarda babasından yadigâr kalan darbukayı kullanarak para kazanmaya çalışan Mûşû, çevredeki insanların şikâyetleri üzerine polisler tarafından uyarılır ve darbukasına el konulur. Darbukasına el konulduktan sonra annesi ile birlikte kabirleri sulama işine başlarlar. Bu işte de daha fazla tutunamayan Mûşû, farklı yerlerde çalışıp para kazanabilmek için iş arayışlarına girer. Dram konusu olan bu eser daha sonra film olarak uyarlanmıştır.

1.3.6.Şomâ Ki Garibe Nîstîd (Siz Yabancı Değilsiniz)

Yazarın kendi hayatını baştan sona kadar anlattığı eserdir. Küçük yaşta annesini kaybederek büyükanne ve büyük babasıyla yaşamaya başlayan Huşu’nun hayatını anlatmaktadır.

1.3.7.Çekme (Çizme)

Küçük Meryem'in hikâyesini anlatmaktadır. Çok istediği çizmeyi aldıktan sonra eve dönerken arabada uyuya kalan Meryem'in düşen çizmesi ve başından geçenlerin anlatıldığı hikaye.

1.3.8.Ne Ter u Ne Hoşk (Ne Islak Ne Kuru)

Padişahın kızına âşık olan kuş padişahın kızını ister. Ancak Padişah kuştan ne ıslak ne kuru, ne düz ne eğri bir sopa getirmesini ister. Böyle bir sopayı bulduğunda kızını vereceğini söyler. Kuş padişahın istediği sopayı aramaya başlar.

1.3.9.Teh-i Hıyar (Salatalığın Dibi)

Yazarın 30 kısa hikâyeden oluşan bu eserinde asıl konular ölüm, yaşlılık ve hastalıktır. Yazarın büyükler için yazdığı tek eseridir. Ancak diğer yaş grubu kişilerin yararlanabileceği türden bir kitaptır.

1.3.10. Beççehâ-yi Kâlibâfhâne (Halı Dokuyan Çocuklar)

Küçük yaşlardan itibaren çalışmak zorunda kalan çocukların hikâyelerinin anlatıldığı kitaptır. Ailelerin maddi durumlarının yetersiz olmasından dolayı çocuklar çalışmak zorunda kalır. Beş- altı yaşlarından itibaren çalışmaya başlayan çocukların yaşadıkları sıkıntılar anlatılmaktadır. Hamile annelerin halı dokudukları, henüz doğmamış çocukların borçlardan dolayı büyüdükleri zaman çalışmaları için iş anlaşmaları yapılmaktadır.

1.3.11. Mehmân-i Mâmân (Annenin Misafiri)

Evlerine misafir gelecek olan bir ailenin hikâyesi. Maddi durumlarının iyi olmamasından dolayı ev sahipleri misafirleri ağırlamakta zorlanırlar. Ama yardımsever komşuları sayesinde misafirlerini ağırlarlar. Hikâyede İranlı ailelerin gelenekleri de esere yansıtılmıştır.

1.3.12. Âb-ı Enbâr (Sarnıç)

Okula giden küçük çocukların ve onlara hayat dersi veren bir şeyhin hikayesi, macera zengin tüccarın oğlu Elmas'ın su satan Amad'ın oğlundan köpek olmasını istemesiyle başlar.

1.3.13.Nâz Bâleş (Rahat Yastık)

Diğer eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de Murâdî mizahi bir dil kullanmıştır. Kullandığı bu mizahi dilin yanında hayali konular, mahalli dil ve söylemler de yer almaktadır. Tohum satıcısı kabak tohumunun her birini aklın artmasına yardımcı olması sebebiyle 1000 tümene satar. Mihriban bir tane kabak tohumu yer ve akıllandığı zaman şehrin ortasındaki saati işleterek turistleri çekecek bir nokta yapmaya karar verir.

1.4.KİRMÂNÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Modern İran edebiyatının en tanınmış ve en etkili yazarlarından olan Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, kendine özgü üslubu, dilinin sade oluşu ve dili kullanabilme becerileriyle diğer birçok öykü yazarından ayrılır. Öykülerinin yanında tiyatro ve sinema gibi alanlarda da eser vermiş olmasına karşın daha çok öykücülüğü ile ön plana çıkmış ve bütün maharetini öykücülük alanında da hissettirmiştir.

Daha halk arasında yaygın olan sözcükleri, terimler ve atasözlerini sıklıkla kullanmıştır. Ayrıca betimlemelere sıklıkla yer vermektedir. Dili sade ve anlaşılır, yer yer de halk diline vurgu vardır. Bu özellikleri kendine has üslubuyla birleştiren Murâdî, dili en yalın, en anlaşılır ve en etkili bir biçimde kullanmıştır.

İçinde bulunduğu dönemde edebiyatın daha çok siyasî ve toplumsal konulardan etkilenen yakınma edebiyatı olduğunu, kendi yazdığı hikâyeleri ise yoksulluk ve fakirlik konuları üzerine mizah sanatı ile aktardığı bir tür olduğunu açıklamıştır. Kendisinin halk edebiyatına, efsanelere, anonim şiirlere, halkın adet, gelenek ve göreneklerine âşık olduğunu da açıklamıştır.³⁶

³⁶ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 75.

Aslında Hûşeng Murâdî'nin yazdıklarını tüm benliği ile hissederek yazdığını söylemek mümkündür. Çünkü her yazısında, her cümlesinde yaşanmışlık vardır, oluşturduğu her karakterin içinde kendisini vâ etmiştir. Bizzat Murâdî'nin kendisi de bunu dile getirmiştir.³⁷ Mevcut yaşadıklarına bir cevaptır aslında yazdıkları. İfade edecek bir yapısı olmadığından, aile şefkati ve sevgisi ile büyümediğinden, babasından bile nefret eder bir halde çocukluk ve gençlik yıllarını geçiren yazarın duygularını hikâyeleri ve hikâyelerinin karakterleri üzerinden anlattığı, daha doğrusu anlatmak isteği ve ihtiyacı açıkça anlaşılmaktadır. Bütün bunlardan yola çıkarak öykülerindeki samimi ve etkili anlatım tarzı da bunları kanıtlamaktadır.

Murâdî'nin *Kebûter-i Tûy-i Kûze* adlı hikâyesinin sonunda yazarla yapılan röportajda: “Hayatımda konuşacak kimsem olmadığı için bedenimde olan tüm acılar ve sözleri hikâyelerde anlatmam gerektiğini hissettim. Konuşacak kimsem olmadı ve insan genellikle bu sözleri mahrem kişilerle paylaşır. Ben hikâyelerimi mahrem bildim. İşlerimde samimiyet olmasının nedeni bundan kaynaklanıyor. Yazma sırasında başka bir şey düşünemeyecek kadar duygu ve hislerin içerisindeyim. Bu yüzden çoğu zaman hikâyelerimde bir kişiye ya da bir gruba kötü ve insafsız bir şey söylemedim. Tüm insanları seviyorum”³⁸ şeklindeki ifadeleri de bu hususa delil mahiyetindedir.

Hûşeng'in hikâyelerinde kullandığı objenin genellikle testi olduğu göze çarpmaktadır ve testi üzerinden hikâyenin bütününe katkıda bulunmaktadır. Murâdî'nin düşünce dünyasında testi gibi objelerin anlaşılması birçok açıdan anlam yüklüdür. Bir yandan köyde yaşayan insanlar için testinin çok manası olduğu gerçeği hakkında, öte yandan şairin kendisinin içine kapanık olmasından kendini testiye benzetmesi gibi bilgilere ve anlatımlara ulaşılmaktadır.

Bu testi metaforunun bir örneğini, çok çalışkan ve zeki olmadığını, kötüye yakın orta düzeyde olduğunu söyleyerek anlatan Murâdî, okuduğu köy okulunda iki tanesi kız olmak üzere otuz beş öğrenci olduğunu ve yaşadığı bu durumu *Testi* hikâyesinde geçen aynı anlatım üzerinden tasvir etmiştir. Amcasının köy okulunda öğretmenlik yapması nedeniyle kendisinin resmi olarak okula başlama yaşından önce okula

³⁷ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 57.

³⁸ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 57.

gittiğini ifade etmiştir. Öğrencilik yıllarında okulun tadilatı yapıldığı sırada okulda çalışmış olduğunu aktaran Murâdî, okula gittiği yıllarda voleybol turnuvalarına katıldığını ve okula başladığı ilk yıl hayatında ilk defa araba gördüğünü ifade etmiştir. Yine *Testi* isimli hikâyesinde anlattığı gibi içecek suyun testiden karşılandığı bir okulda, okuduğu okulu teftiş etmek için gelen yetkililere yardımcı olmak için tüm köy halkının birlikte yolu açtığını ifade etmiştir. *Testi* hikâyesinde öğretmen ile birlikte yaşayan kişi de öğrenciler gibi okulun bahçesindeki testinin suyunu içmektedir. Öğretmen neden testiden su içtiğini sorduğunda okula gidemediğini ve o testiden öğrenciler gibi su içerken kendisini de öğrenci gibi hissettiğini söylemiştir.

Bir başka başından geçen olay ise; 1981 yılında yaşanan deprem sonrası köyün viran olması ile birlikte köyde yaşayan insanların yarısından fazlasının hayatını kaybetmesidir. Viran olan köyden geriye sadece iki odanın kaldığı, bu odalarda Murâdî'nin hatıralarının olduğu, köyde yaşadığı dönemlerde bu odaların yapımında günlük çok düşük ücret karşılığında çalıştığını aktararak köyün daha sonra yeniden inşa edildiğini dile getirmiştir³⁹. *Tandır* adlı hikâye kitabında anlatılan “*Pilav Kokusu*” isimli öyküsünde de aynı şekilde yaşadığı bu durumu öykülemiştir.

Dökülüp toplanan cevizlerin ardından otların arasında kalan cevizleri topladıklarını, dış kabuklarını soyup bakkala verdiklerini, yerine de kâğıt-kalem aldıklarını aktaran yazar, diğer çocukların bülbül yakalama gibi başka işler yaptığını, yakaladıkları bülbülleri kanatlı hayvan satan kişiye götürüp sattıklarını da “*Bülbülün Heyecanı*” adlı hikâyesinde dile getirmiştir.⁴⁰

Bir başka yaşadığı hadise ise köyde yaşadığı dönemlerde yaz ve bahar aylarında Sîrç dağlarına giderek dağlarda hayvan sesleri, yağmurda yıkanan taşlar, sahralar ve koyunların doğumu gibi olayların kendisini mutlu etmesidir. Yaşadığı bu duyguları ve tecrübeleri de ‘*Hurma*’ isimli kitabında öykülemiştir.⁴¹

Aynı şekilde ‘*Hurma*’ kitabındaki Murat karakteri gibi meşgul olmak için sürekli hayaller kurduğunu ifade etmiştir. Kirmân’a ilk gittiği dönemlerde okula kayıt

³⁹ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 54.

⁴⁰ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 54.

⁴¹ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 55.

konusunda sıkıntılar yaşayan yazar, tüm okullara giderek kayıt için uğraşmıştır. Birçok zorluğa rağmen okula kayıt olduktan sonra okulun ilk zamanlarında diğer öğrenciler tarafından lehçesi ve görünüşü sebebiyle alay edildiğini beyan eden Kirmânî, yine bu durumu *Mecit'in Maceraları* adlı eserinde anlatmıştır.⁴²

Şoma ki Garîbe Nîstîd (Siz Yabancı Değilsiniz) isimli eserinde ise artık yazar bütünüyle kendi hayatını tasvir etmiştir.

Görüldüğü üzere yazar, hayatı boyunca başından geçen her şeyi hikâyeleştirme gayretinde ve düşüncesindedir. Yaşadıkları ile öyküleri hep birbiriyle ilintili olmuştur. Yaşadıklarıyla kaleme aldığı hikâyeler arasında hep bir bağlantı söz konusudur. Bunun neticesinde yaşadığı ve etkisinde kaldığı her olayı bir öyküsünde anlatmıştır. Bunların dışında Çoban Mahmut'un yeni doğan iki tane oğlağı, üşümemesi ve onları köye götürmesi için kendisine verdiğini, yolda tek başına gittiğini ve oğlakların nefes alışlarını kurdun nefesi sanarak korku dolu anlar yaşadığını ve köye kadar tek bir nefeste koştuğunu anlatan Murâdî, bu olayların kendisinde derin izler bıraktığını ve yaşadığı bu olayları şu ana kadar kaleme almadığını ancak bunu ileride kaleme alma düşüncesinde olduğunu yapılan röportajda açıklamaktadır.⁴³

Kendisini ve kendi başından geçenleri kaleme aldığı hikâyelerindeki karakterlere yansıtmaktadır. Bunu da kendisinin bizzat yaptığı açıklamalar kanıtlar niteliktedir. Yani yazar aslında yaşadıklarını, başından geçen olumsuzlukları veya çocukluğundan itibaren kendisini etkileyip hayatında iz bırakacak olayları açıkça anlatmaktan veya ifade etmekten kaçınıp bunları hikâyelerinde, kimi zaman da hikâyelerinde oluşturduğu kahramanlar üzerinden dile getirmektedir.

Eserlerinde genellikle kimsesiz ve yetim büyüme, yoksulluk ve köy yaşantısı, hiciv, tek düzelik olmak üzere dört temel konu göze çarpmaktadır. Eserlerinin çoğunda yaşadıklarını mizahi bir dille anlatan Hûşeng Murâdî'nin yazdıklarını okuyanlar büyük bir keyif almaktadır.

⁴² Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 55.

⁴³ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 55.

Murâdî'nin eserlerinde dikkat çeken hususlardan bir diğeri de eğitim ve okul vurgusudur. Murâdî'nin kendi hayatının olumlu ve olumsuz izlerini hikâyelerine yansıttığı görülmektedir. Bu hususla ilgili olarak da maddi olanaksızlıklardan kaynaklı tahsilinde yaşadığı zorluklardır.⁴⁴ Bu itibarla halktan birisi olan Murâdî'nin, çocukluk ve gençlik yıllarını zor şartlar altında geçirdiği hayat hikâyesinden anlaşılmaktadır. Yetişkinlik dönemine kadar çektiği bu sıkıntıların öykülerinde de görülmesi bütün bunları doğrular mahiyettedir.

Murâdî'nin amcasının öğretmen olması da yazar üzerinde büyük bir etki bırakmıştır. Yazar amcasını her gördüğünde kolunun altında kitaplarla ve bazen şehirden gelen gazeteleri okurken bulmuştur. Selîm Cevâhîrî, Emîr Ârslân, Hâfız, Ketâb-i Ravzâ, Nesîm-i Şomâl ve bunun gibi, yazarın hayatında, yaşadığı evde bulunan kitaplar arasında bunlar sıralanabilir.⁴⁵

Annesini hiç görmemiş olan ve babasının rahatsızlığından dolayı her zaman ailesi için yaşadığı özlemi dile getiren Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, kendisi ile yapılan röportajda şu an bile annesinin elini tutan bir çocuk gördüğünde içini hüznü kapladığını ve aslında yaşadığı bu durumdan hayatının olumsuz olarak etkilendiğini dile getirmiştir.⁴⁶ Hayatında yaşadığı bu olumsuzluklar neticesinde yalnızlaşmış ve bu yalnızlıktan kurtulma yolunu kitaplara yönelerek bulmuştur.

Gençlik dönemlerinde her zaman doğaya ilgi duymuş ve doğaya hayranlığını dile getirmiştir.⁴⁷ Köyde çocukluk döneminde çobanlık yaptığını, yaz mevsiminde yaşadıklarını ve evin damında yattığı zamanlarda sürekli gökyüzünü incelediğini ifade etmiştir.⁴⁸ Bütün bunların yazarın hayalperest olmasından ileri geldiği düşünülmektedir.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin yaşamından derin izler taşıyan çocuklar için yazdığı öykülerde farklı konular ve ana fikirler görülmektedir. Murâdî'nin yapıtlarında eğitimden kültürel farklılıklara, tüketici haklarından demokratik toplum yapısı konularına değin geniş bir alan göze çarpmaktadır. Murâdî'nin *Murebbâ-yi şîrîn*

⁴⁴ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s .68-69.

⁴⁵ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 52.

⁴⁶ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 55.

⁴⁷ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 56.

⁴⁸ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 56.

(*Tatlı Reçel*) ve *Misli mâh-i şeb-i çehârdeh (Aydın On Dördü Gibi)* eserlerinde tüketici hakları, demokratik toplum oluşturma çabaları, farklılıklar, eleştiri ve hoşgörü konuları ile karşılaşırız. Murâdî'nin yapıtlarında en fazla değinilen husus eğitim konusudur. *Murebbâ-yi şîrîn (Tatlı Reçel)*, *Kissehâ-yi Mecîd (Mecit'in Maceraları)*, *Tenûr (Tandır)*, *Misli mâh-i şeb-i çehârdeh (Aydın On Dördü Gibi)* yapıtlarında eğitimin öne çıktığı görülmektedir.⁴⁹

Murâdî, Türk çocuklarına sunduğu öykülerini 'komşu tabağı'ndan sunulan bir ikram olarak görmektedir. Türk değerlerine övgüde bulunan Kirmânî: "Ben yıllarca sizin "komşu tabağı" içinde bize gönderdiğiniz öykü ve şiirleri büyük bir zevkle okudum." dedikten sonra "komşu tabağı"nın boş, yani geri gönderilmeyeceğini belirtmiştir. Yazarın ülkemiz çocuklarına sunduğu tabağın adının "komşu tabağı" olmasının nedenleri arasında kültürel benzerliklerimizden ve günümüz koşullarında bölge ülkelerinin kardeşliğinin pekiştirilmesi gerektiği inancından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.⁵⁰ Hüşeng Murâdî-i Kirmânî'nin yapıtları zaten Türk insanının yaşamına çok uzak değildir. "Sonuçta bir komşu edebiyatın komşu tabağından sunulan ürünlerdir."⁵¹

Kitapları İngilizce, Almanca, Fransızca, Korece, Çince, Felemenkçe, Arapça, Yunanca, İspanyolca ve Türkçe başta olmak üzere pek çok dile çevrilmiştir. Pek çok filmde senaryo metni olarak kullanılmış, ayrıca bu filmlerle katıldığı film festivallerinde ödüller almıştır.

'Söz cenneti' isimli bir okul gazetelerinin olduğunu ve bu okul gazetesi için arkadaşları ile birlikte yazılar yazdığını ve bu yazdıkları yazılar ile Kirmân'da ödül aldıklarını ifade etmiştir.⁵² Kirmân Okulu için sergilenen tiyatro eserleri de yazdığını aktarmıştır. Yazdığı bu eserlerin konuları köy, saltanat, saltanat mücadelesi ve tarihtir. Murâdî, yazdığı bu eserleri kısıtlı imkânlarla kendilerinin oluşturdukları derme çatma bir yerde sınıf arkadaşları ile sergilediğini anlatmıştır.

⁴⁹ <http://www.okulbiliv.com/1752.htm>, erişim tarihi: 09.06.2019

⁵⁰ Hüşeng Murâdî-i Kirmânî, *Mecit'in Maceraları-1*, Çev. Nezahat Başçı, İstanbul, Kelime Yayınları, 2008, s. 5.

⁵¹ <http://www.okulbiliv.com/1752.htm>, erişim tarihi: 09.06.2019

⁵² Hüşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 60.

Murâdî her Perşembe günü radyoda ahlakî konulardan, tiyatroya kadar birçok konuda yazılar yazdığını ve bu yazılarının radyoda yayınlandığını da ifade etmiştir.⁵³

Birçok insanla karşılaştığını ve bu insanların her istediğinde kendisine yakın olabildiklerini aktarırken, bu kişileri eserlerine yansıttığını, farklı düşünce ve ortamlarda olan bu kişileri anlattığı için eserlerinde tekrar eden durumların söz konusu olmadığını ifade etmiştir. Yazdığı ‘*Mecit’in Maceraları*’ isimli eserin de otuz sekiz hikâyeden oluştuğunu ve bu hikâyelerin tekrar olmadığına, her bir hikâyenin farklı bir konusu olduğuna dikkat çekmiştir.⁵⁴

Ayrıca onuncu sınıfa gittiği dönemlerde de Kirman radyosuna başvurduğunu ifade eden yazar, tarih konularından sağlıkla ilgili konulara ve aile sorunlarına kadar farklı konularda yazılar yazmış ve yazıları arasından yedi, sekiz yazısı ise radyoda okunmuştur.

Radyoya başvurmak için ilk gittiğinde yapılan sınavda lehçesinden dolayı başarılı olamadığını ancak daha sonra uzun uğraşların neticesinde Murâdî, bir radyoda çalışmaya başladığını ifade etmiştir.⁵⁵

Uzun bir süre yayınlanan yazılarında yazarın isminden söz edilememiş dahi olsa yazar iki yıl boyunca radyo için yazılar yazmaya devam etmiştir. Daha sonra aile içi çatışmalar hakkında yazdığı bir tiyatro eseri ile artık Murâdî’nin isminden söz edilmeye başlanmıştır.

Murâdî’nin tiyatroya olan ilgisi çocukluk dönemlerinden itibaren başlamaktadır. İlk izlediği filmler ise çocukluk dönemlerinde yaşadığı köyde sağlıkla ilgili filmlerdir. İlerleyen zamanlarda Kirmân’da da sürekli film izlemeye gittiğini ifade eden yazar, sırf ilgisini çektiği için sinemada iş bulup orada çalışmaya başlamıştır. Sinemada oynayacak filmler için tanıtım yazıları yazmış, daha sonra yeterli çalışan olmamasından bisikleti ile hazırladığı afişleri kendisi asmıştır. Yaşadığı bu durumu yine eserinde anlatmıştır.

⁵³ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 74.

⁵⁴ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 61.

⁵⁵ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 62.

Çocukluk dönemlerinden itibaren çalışmaya başlayan Murâdî, farklı işlerde çalışmıştır. Ekmek dükkânında başlayan iş serüvenini farklı şekillerde sürdüren Murâdî, bir kitapçının yanında çalıştığını ve burada çalışmasının kendisine okuma anlamında çok şey kattığını açıklamıştır.

Arkadaşlık ilişkileri kurmada çok iyi olmayan Murâdî, vaktinin büyük kısmını çeşitli alanlarda farklı türde eserler okuyarak geçirmiştir. Her zaman tiyatro ve sinemaya ilgisi olan Murâdî, ilim aşkıyla öğrenci olmadığı halde gizlice derslere girmiştir. Edebiyat bölümünde okuyan öğrencilerle zaman geçirirken, hissiyatının Hâfız, Firdevsî ya da edebiyatın diğer önde gelen kişileri ile beraber vakit geçiriyormuş gibi olduğunu ifade etmiştir.⁵⁶

Yaşadığı zor ve sıkıntılı dönemlere rağmen hiçbir zaman hayallerinden ve hedeflerinden vazgeçmeyen yazar, artık sabrının tamamen tükendiği ve dayanacak gücünün kalmadığı, yaşamına son vermek istediği dönemde hellim satıcısının önünden geçtiği sırada radyoda duyduğu bir programdaki hikâyeden etkilenerek aslında çok güzel ve umut verici şeylerin olabileceğine inanarak düşüncelerinden vazgeçmiş ve hayatına kaldığı yerden devam etmiştir.

Yaşadığı maddî imkânsızlıklara rağmen tahsiline devam ederek eğitimden vazgeçmemiştir. Yaşadığı her tür zorluğa ve imkânsızlığa göğüs gerip eğitime önem vermiş, eğitimini bırakmamış ve devam etmiştir. Yazar zor günler geçirdiği zamanlarda her zaman yalnız kalmış ve yanında kimse olmamış, ailesi de arkasında durmamıştır.

Olgulardan etkilenmemenin mümkün olmadığını ifade eden Murâdî, olguların asıl hedefe ulaşmada birer basamak olduğunu vurgulamıştır. Halk dilinde yazmayı Cemâlzâde'den, toplumsal konularla ilgili yazmayı Âl-i Ahmed ve Bîhakkî'den, diyalog ve senaryo yazmayı Sâdık Çûbek'ten, şiirsel yazımı İbrahim Gulistân'dan, icaz sanatını Ernest Hemingway ile Sa'di'nin *Gülistân*'ından, duygusallığı Hidayet'ten, mizahı Anton Çehov ve Dihhûda'dan öğrendiğini ifade eden yazar, bu mezkûr şair ve yazarların üslubunu örnek almadığını dile getirmiştir.⁵⁷

⁵⁶ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 67.

⁵⁷ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 78.

Men Gezâl-i Tersîdeyî Hestem (Ben Korkmuş Bir Ceylanım) isminde bir kitabının olduğunu, bu kitabın basıldığını ancak yayınlanmadığını ifade etmiştir.⁵⁸ Birkaç yıl önce daha önce haftalık dergide yayınlanan *Sanevber (Ladin)* isminde bir hikâyesinin Afganistan'da filminin yapıldığını, bu filmin Pyongyang Festivalinde'de gösterime çıktığını, içinde bulunduğu zamanı yansıtarak, şarkı söyleyen vefalı ve temiz köylü bir kadını anlatan bir hikâye olduğunu ifade etmiştir.⁵⁹

Yaşadığı olaylar sonucunda etkilendiğini ve bu süreçte Sâdık Hidâyet ve Ebul'alâ Me'rî gibi vejetaryen yazarların tüm eserlerini okuduğunu söylemiştir.⁶⁰

En büyük arzusunun yazar olmak, eserlerini filme dönüştürmek, yazdığı eserlerin farklı dillere çevrilmesi olduğunu söylemiştir. Bu arzuları gerçekleştiren Murâdî, ülkesinde ve ülke dışında farklı ödüllere layık görüldüğünü, halk tarafından ilgi gördüğünü, Kirmân'ın ana caddelerinde kendi eserlerinin reklamının yapıldığını ve belki de o bölgenin milli bir yazarı olarak kabul gördüğünü belirtmiştir.⁶¹

İran İslam inkılâbından önce *Ma'sume (Masume)* isminde birkaç tane farklı hikâyeden oluşan kitabının basıldığını, 1971 yılında üniversitede öğrenciliği sırasında Melikzâde isminde bir hocasının olduğunu ve hocasının maddî ve manevî destekleri ile kitabın basımının gerçekleştiğini ifade etmiştir.⁶²

Emîr Fakîrî, Umrân Selahî gibi kişilerle Hûşe dergisinde birlikte yazılar yazdığını söyleyen Murâdî, Sipâh-i Dâniş⁶³ döneminden olduğunu ancak kendisinin bu dönemde faaliyetlerde bulunmadığını ifade etmiştir.⁶⁴ Hûşe dergisi kapatıldıktan sonra çeşitli dergilerde faaliyetlerine devam ettiğini aktarmıştır. Yaklaşık iki yıl boyunca basında çalıştığını ifade eden Murâdî, çalıştığı süre boyunca birçok şey öğrendiğini maddî olarak çok iyi bir ücret alamasa bile üniversite öğrencisi olarak kendi ihtiyaçlarını giderebilecek kadar para kazandığını aktarmıştır.⁶⁵ Basında

⁵⁸ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 77.

⁵⁹ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 77-78.

⁶⁰ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 68.

⁶¹ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 77.

⁶² Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 71.

⁶³ (Bilgi Ordusu) Askere giden öğretmenlerin askerlik yaptığı dönem boyunca ücretsiz olarak sadece öğretmenlik yaparak askerliklerini tamamladıkları dönem.

⁶⁴ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 71.

⁶⁵ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 71-72.

çalıştığı süreçte düz yazı yazma alanında ilerlemeler kaydettiğini, insanlarla iletişim kurarak günlük dilde yazma sanatını öğrendiğini aktarmıştır. Şu an çocuklardan üniversite hocalarına kadar farklı kesimlerden kişilerin eserlerini sevmelerinin sebebinin de bu olduğunu ifade etmiştir.⁶⁶ İki yılın sonunda 1973 yılında İran radyosunda yayınlanan 'Ev ve aile' isimli programın yapımcısı ile tanışarak, yapımcının teklifi ile kendisinin de radyoya olan ilgisi nedeniyle tekrar radyoda çalışmalarına başlamıştır. Bu radyo programı için yaklaşık olarak dört yüz adet tiyatro eseri yazarak diyalog şeklinde yazmayı öğrendiğini ifade etmiştir.

Murâdî nesir yazmayı Hûşe dergisinden, dinleyicilerle ilişkiler kurmayı haftalık yayınlardan, diyalog yazmayı radyodan öğrendiğini beyan etmiştir. İran İslam devrimine kadar radyoda çalışmaya devam etmiş, devrimden sonra da Mecit Hedâd Adîl'in kendisine telefon ederek teklifte bulunması ile radyo çalışmalarına kaldığı yerden devam etmiştir. Radyoda *Mecit'in Maceraları*'nı devam ettirmesini istemeleri üzerine iki-üç ay boyunca *Mecit'in Maceraları*'na devam ettiğini ve Mecit Hedâd Adîl'in vefatından sonra radyoda çalışmaya devam etmediğini aktarmıştır.⁶⁷

Eserlerini yazarken özellikle bir yaş grubunu hedef almadığını aktaran Murâdî, yazdıklarının daha çok çocuklar tarafından sevilmesinin sebebinin anlaşılır, sade bir şekilde ve çocuksu bir ruh haliyle yazmak olduğuna dikkat çekmiştir. Daha önce karşılaştığı olaylar ve kişiler üzerine yazdığını aktaran yazar, hafıza kaybına uğrayarak yaşadığı olayları unutmasının dışında asla yazacaklarının son bulmayacağını, gelecek elli yıl için yazacaklarının olduğunu açıklamıştır.⁶⁸

Hâlihazırda devlet memuru olarak çalışmakta olan Murâdî, son birkaç yıla kadar her zaman düzenli olarak işine devam eden birisi olduğunu ve iş konusunda olumsuz bir durumla karşılaşmadığını ifade etmiştir. Bazen kış gecelerinde, üzerinde battaniye ile gece yarısına kadar kitap yazdığını, sabah erkenden uyanarak işe gittiğini açıklamıştır. Ancak son üç, dört yıldır iş arkadaşları ve üstlerinin izinleri ile belirli saatlerde iş yerinde olduğunu, sadece masasındaki işler ile meşgul olduğunu, bu sayede daha fazla çalışmalar yapabilmek ve kültür merkezinde zaman geçirebilmek

⁶⁶ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 72.

⁶⁷ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 73.

⁶⁸ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 82.

için iyi bir fırsat elde ettiği için bu durumdan memnun olduğunu dile getirmiştir.⁶⁹ Çalıştığı kurum ile yazar olmasının bağlantısının olmadığını ifade eden Murâdî, üç yıl önce Hans Christian Andersen Jüri Özel Ödülü için Berlin'e giderek ödülünü alacağı zaman Bakanlık tarafından gidiş dönüş bileti alındığını aktarmıştır.⁷⁰

Bütün bu beyanlar ışığında çocuklar ve gençler tarafından çok sevilen öyküleri, hem ülkesi İran'da hem de dünyada, okul kitaplarına girmiş; kitapları okunması gereken kitaplar listelerinde yer almıştır.

Çocukluk döneminde iken okuduğu yazarlardan etkilenmediğini aksine kendine özgü olarak yeni bir tarzda eserler üretmek istediğini ifade etmiştir. Halk dilini kullanmayı sevdiğini ifade eden yazar eserlerinde hikâyenin arasında halk arasında söylenen iki kıtalık şiirleri ekleyerek kendi tarzını oluşturduğunu aktarmıştır.⁷¹

Şu ana kadar on yedi eserinin bulunduğunu söyleyen Murâdî, aslında çok fazla eserinin olmadığını ifade etmiştir. Kendisini geliştirmede çok fazla okumasının etkisi olduğunu, kitap alabilmek için küçük yaşlarda iken ağır işlerde çalışıp akşam ise yorgunlukla ve zorlukla aldığı kitaplarını okuduğunu söylemiştir. Cemâlzâde, Çûbek ve Hidayet gibi farklı yazarlardan ve türlerden eserler okuduğunu ifade etmiştir. Yazarın eserlerinin filme dönüştürülmesinde en büyük etkinin, eserlerini film formatına yakın yazması ve film yaparken maliyetin düşük olmasının büyük etkisi olmuştur.

1.5. ALDIĞI ÖDÜLLER

- 1) İsveç Astrid Ödülü
- 2) Uluslar arası Çocuk Kitapları Ödülü
- 3) Hans Christian Andersen Jüri Özel Ödülü
- 4) Hollanda C.P.N.B Birliği Özel Ödülü
- 5) Almanya Gençlik Derneği Ödülü

⁶⁹ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 76-77.

⁷⁰ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 77.

⁷¹ https://www.youtube.com/watch?v=60nq_twGzvA Erişim tarihi: 24.06.2019;
<https://www.youtube.com/watch?v=662R4MNRRGc> Erişim tarihi: 24.06.2019

- 6) Avusturya Kùltür Sanat Bakanlığı Ödùlü
- 7) İsveç Mavi Büyùkler Jùri Özel Ödùlü
- 8) Birleşmiş Millerler adına UNİCEF Çocuk Ödùlü
- 9) Kostarika Hose Martini Ödùlü
- 10) Çocuk Edebiyatı Alanında “Unutulmayanlar” Devlet Üstün Nişanesi Ödùlü
- 11) Mecit’in Hikâyeleri kitabındaki ‘Davul’ isimli hikâyeye ABD’nin en ünlü çocuk edebiyatı dergisi Cricket tarafından son otuz yılın en iyi hikâyesi seçilmiştir.⁷²

1.6.KİRMÂNÎ HAKKINDA TÜRKİYE’DE YAPILAN ÇALIŞMALAR VE TERCÜMELER

Türk okuru Hûşeng Murâdî-i Kirmânî ile 2008 yılından itibaren tanışmıştır. Kelime yayınları ile çalışmışları ve eserleri çeşitli yıllarda tercüme edilmiş ve basılmıştır. 2007 yılından lisans eğitimini İran’da tamamlamış olan Nezahat Başçı’nın Türkiye’ye döndükten sonra yazarın eserlerinin çevrisini yaprak Türkçeye kazandırmış olabileceği değerlendirilmektedir.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî; *Ayin On Dördü Gibi*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2008, İstanbul.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî; *Reçel Kavanozu*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2008, İstanbul.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî; *Mecit’in Maceraları İlk Yıllar 1*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2008, İstanbul.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî; *Mecit’in Maceraları Okul Günleri 2*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2008, İstanbul.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî; *Tandır Koca Karga’dan Öyküler*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2009, İstanbul.

⁷² [http:// wikipedia.org](http://wikipedia.org); Zûlfikâr, s. 356, erişim tarihi: 5 Mart 2013.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî; *Mecit'in Maceraları Yazarlık Yolunda 3*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Ocak 2010, İstanbul.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî; *Testi*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Aralık 2010, İstanbul.

Nimet Yıldırım, *Fars Edebiyatı Tarihinde Çocuk Edebiyatının Yeri*, EKEV Akademi Dergisi, 1998, sayı: 2.

Huseyn Zûlfikâr, Çev. Esengül Uzunoğlu Sayın, *Hûşeng Murâdî-i Kirmânî ve Semaver Adlı Öyküsü*, (Erişim): <https://dergipark.org.tr/download/article-file/31787>, erişim tarihi: 12 Haziran 2019.

1.7.KİRMÂNÎ VE ŞÂMLÛ İLİŞKİSİ

Şâh rejiminin değişip İran İslam İnkılâbının ardından İran'a dönen Ahmed-i Şâmlû İran'da çalışmalarına devam etmiştir. Yazarlar Derneği Editörlüğü üyeliğinden ayrılp, çeşitli derneklerde editörlük yapmaya başlamıştır.⁷³

Çeşitli dergiler için yazılar yazan Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin yazıları, dergiler tarafından kabul görmemiştir. 1969 yılında Hûşeng Murâdî, editörü Ahmed-i Şâmlû olan Hûşe dergisi için hikâye yazmıştır. Haftalar süren gitgeller sonucunda Şâmlû eseri kabul edip, yazarın yanında okumuştur.⁷⁴ Eseri alıp inceleyen Şâmlû eserin üzerinde çalışılması gerektiğini söylemiş ve Kûçe-yî mâ hûşbehthâ' adlı eseri düzenlenmiştir.⁷⁵ Murâdî, Ahmed-i Şâmlû'nun düzenlediği eserin adeta başka bir esere dönüştüğünü hatta şaka ile Ahmed-i Şâmlû'ya eserin üzerinde neden kendi isminin yazdığını sorduğunu, Ahmed-i Şâmlû'da eserin asıl mayasının Murâdî'ye ait olduğunu söylediğini aktarmıştır.⁷⁶ Bu eser filmi yapılan 'Ekmek ve Şiir' isimdeki meşhur hikâyeye yansımıştır.⁷⁷ Eser, kendilerini çok mutlu hissederek yaşayan bir

⁷³ <http://amirye.ir/%D9%86%D9%88%DB%8C%D8%B3%D9%86%D8%AF%DA%AF%D8%A7%D9%86/%D8%A7%D8%AD%D9%85%D8%AF+%D8%B4%D8%A7%D9%85%D9%84%D9%88>, erişim tarihi: 14.06.2019.

⁷⁴ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 67.

⁷⁵ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 70.

⁷⁶ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 70.

⁷⁷ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *a.g.e.*, s. 70.

sokağa, geçimini bilet satarak sağlayan bir bilet satıcısının gelerek bilet aldıklarında mutlu olacaklarını, bu mutlu insanları daha da mutlu etmek için ısrar ettiğini, ancak insanların kendilerini mutlu hissettiklerini anlatan hiciv sanatı ile yazılmış bir hikâyedir. Bu hikâyenin basılması ile Murâdî, daha çok yazma şevkinin arttığını ve birkaç tane daha eserinin Hûşe dergisinde yayınlandığını ifade etmiştir.⁷⁸

1.8.KİRMÂNÎ VE MECÎD MUHSÎNÎ İLİŞKİSİ

1923 yılında dünyaya gelen oyuncu, yazar ve yönetmen Mecîd Muhsînî, 1936 yılında tiyatroya başlamıştır. 1939 yılında ise ilk eseri sahnelenmiştir. 1947 yılında ise “Altın Rüyalara” isimli tanıtım filmi ile sinema dünyasında yerini almıştır. Aynı zamanda Muhsînî radyo ile de ilgilenmiş ve bu alanda önemli başarılar elde etmiştir. 1969 yılında İran milli radyo ve televizyon kurumunda rehberlik görevinde bulunmuştur.

1981 yılına kadar aktif olan dublaj stüdyosunun kurucularından birisidir. Muhsînî İran İslam İnkılâbı’ndan sonra 1990 yılına kadar sanat alanındaki çalışmalarına büyük bir ciddiyet ve önemle devam etmiştir. 1990 yılında ise son eserini sergileyerek sanat alanındaki faaliyetlerini bırakmıştır.

Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, Kirmân’da tanışma fırsatı bulup konuştuğu Mecîd Muhsînî ile daha sonra Tahran’da görüşerek Mecîd Muhsînî’nin yönlendirmesi ile henüz Sanat Fakültesi olmayan, sanat merkezi olarak faaliyetlerin yürütüldüğü merkeze gider. Sinemaya büyük ilgi duyan Hûşeng Murâdî, yaşadığı bazı talihsizliklerden ve sinema için kendisinin yetersiz görülmesinden dolayı farklı çalışmalar yapması için faaliyetlere başlar.

⁷⁸ Hûşeng Murâdî-i Kirmânî, *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001, s. 71.

İKİNCİ BÖLÜM

1.KEBÛTER-İ TÛY-İ KÛZE (TESTİ İÇİNDEKİ GÜVERCİN) ADLI ESERİN TERCÜMESİ

Çalışmamızın bu kısmında Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testi İçindeki Güvercin)* isimindeki tiyatro eserinin Türkçeye çevirisi yer almaktadır. Bu eserin tercümesinde 2001 yılında Ney Yayınları tarafından Tahran'da basılan baskısından yararlanılmıştır.

Murâdî-i Kirmânî, çocukluk yıllarından itibaren annesiz ve babasız hayatını idame ettirmiş; büyükannesi ve büyükbabası ile yaşamak zorunda kalmıştır. Murâdî tercüme ettiğimiz hikâyesinde yaşlı kadın ve yazar arasında geçen tatlı atışmalarda aslında kendi hayatından izleri yansıtmıştır. Çocukluk yıllarında yaşadığı zorlu zamanlarından dolayı içine kapanık ve yalnız olarak yaşamını sürdürmüştür. Murâdî neredeyse tüm eserlerine kendi yaşantılarından ve hayatından kesitleri taşımıştır. Hikâyelerinde figüre ettiği her kahraman gizliden gizliye aslında yazarın ta kendisidir. Bu kahramanların kurguları üzerinden kaleme aldığı her hadise ve kullandığı her sembol aynı şekilde yazarın yaşamından ve özellikle iç dünyasından örnekler taşımaktadır. Bunu da güçlü bir biçimde hissettiren Kirmânî, çevirisini sunduğumuz mezkûr eserdeki Pîrezen (yaşlı kadın) kahramanında görüldüğü üzere Pîrezen'in çoğunlukla çocuksu bir edaya bürünmesi, aslında Pîrezen'in Kirmânî'yi büyüten büyükannesini temsil etmesi, ayrıca testi metaforunda vurguladığı ve anlattığı yalnızlığın, kimsesizliğin aslında obje halini temsil etmesi bütün bunları doğrulamaktadır.

Bunların yanı sıra Kirmânî'nin çocukluk yıllarından itibaren çokça okuması ve okuduklarından yola çıkarak arzularının gerçekleşme hayalini kurması, çevirisi sunulan eserdeki yaşlı kadın kahramanı Pîrezen üzerinden anlatılan çocuklar gibi hayallerine ulaşabilmesi durumu ile aynı hissiyatı ve gerçekleri okuyucuya sunmaktadır. Ele alınan hikâyeden yola çıkarak Pîrezen'in geçmişte yaşadığı ve çektiği sıkıntıları gelecekte de yaşayacağını düşünmesi, aynı zamanda yalnızlığın ve çaresizliğin göstergesi olan testiyi de gözyaşıyla doldurmaya çalışması bütün bunlara

örnek teşkil etmektedir. Bu tür anlatımlar da Kirmânî tarafından eserlerinde sıklıkla dile getirilmiştir.

TESTİNİN İÇİNDEKİ GÜVERCİN

Yazarın odası:

Orta halli ve eski bir evde, gündelik eşyalar, yatak, kitaplık, valiz, basit bir masa ve odanın penceresinin önünde yarısı kurumuş çiçekli bir ağaç. Kurumuş dal odanın penceresine doğru eğilmiş, odanın duvarlarında çocuk resimleri, çocuk tiyatroları ve kitaplarına ait resimler ve posterler ve çocukların el yapımı şeyler var.

Yazar taburenin üzerine çıkmıştır ve büyük kâğıttan bir güvercinin ipini çekiçle tavana asmaktadır.

Üst kattan yaşlı kadının sesi gelir.

Yaşlı kadın (Bağırarak ve öfkeli):

- Hayır, hayır. Kaç defa daha hayır diyeceğim. Neden bu kadar ısrar ediyorsun? (Pencerenin önüne gelir) Aslında gerçek nedir, biliyor musun? Bir yer bul ve git! Burası sana göre değil. Daha gelmeden bizim başımıza iş açtın.

Yazar taburenin üzerinden yere iner.

Yaşlı kadın içeri girer.

Yazar (Tebessüm ederek):

- Merhaba, hoş geldiniz. İçeri buyurun.

Yaşlı kadın alaycı bir bakışla ve şaşkınlıkla odanın kapısına, duvarına ve yazarın tavana astığı güvercine bakar.

Yaşlı kadın:

-Senin için üzülüyorum. Kaç yaşındasın?

Yazar (Çocukça ve utanarak):

-Önümüzdeki kış 74 yaşına basacağım.

Yaşlı kadın:

-74 yıl! Demek 74! Şaka değil. Ne demek biliyor musun? Gücenme ama yaptığın işler 7 yaşındaki çocukların yaptığı gibi. Bu da ne! Odanın tavanına astığın?

Yaşlı kadın güvercine dokunur.

Yazar:

-Dokunma. İyi bir çocuk böyle bir şeye izinsiz el sürmez.

Yaşlı kadın:

-Sen bana çocuk mu diyorsun? Hadi oradan! Bak bana çocuk diyene.

Yazar:

-Dışarı çık! Çık bahçeye orda oyna! Bırak da işimi yapayım.

Yaşlı kadın:

-Oyun mu oynayayım? 80 yıllık ömürden sonra gidip de oyun mu oynayayım? Bu odaya gelen kiracıların çoğu odanın tavanı için avize ve benzeri lambalar satın alırlardı. Kapılara duvarlara doğru düzgün şeyler asarlardı. Şimdi ise beyefendiye bak...

Yazar:

-Dışarı çık dedim. Oturup yazmak istiyorum. Şaka da yapmıyorum.

Yazar masanın başına geçer.

Yaşlı kadın:

-Ciddi söylüyorum. Yarın sabah gittin gittin, eğer gitmezsen ıvır zıvırını atarım sokağa. Sen daha beni tanımadın. Kardeşim ben gereksiz kiracı istemiyorum diye kaç kere diyeceğim? Sen benim evimde ve evimin bahçesinde ne geziyorsun? İyi valla. Beyefendi, sen benim evime geldikten birkaç gün sonra, bu dilsiz ağaca taktın.

Bunlar bahane! Geç bunları. Eğer yazabilirsen, varsa marifetin Şu ağaçtan bile bir hikâye yazabilirsin. Bu ağacın da kendine göre hikâyesi var.

Yaşlı kadın kitaplıktan bir kitabı alır ve sayfasını çevirir. Yaşlı adam masanın başına geçer ve düşünür ve yazar.

Yaşlı kadın:

-Resimleri hiç güzel değil. Mesela bu kurbağa resmi mi? Kurbağadan başka her Şeye benziyor. Kurbağanın kafası tıpkı su aygırının yüzü gibi olmuş. Ben bundan daha iyi izerim.

Yazar:

-Siz kitapta mı okuyorsunuz?

Yaşlı kadın:

-Ee yani... İyi bir kitap olursa yine de ben senin yazdıklarını okumam.

Yazar:

-Çocuklar benim yazdığım Őeyleri seviyorlar. Senin de seviyor olman lazım.

Yaşlı kadın:

-Eğer bir kez daha bana ocuk dersin, deme! Ne yaparım biliyor musun?

Yazar:

-Evin kirasını mı artırırsın? Başka ne yapabilirsin.

Yaşlı kadın:

-Git işine! Sen de  kuruŐla kira ödediğini mi sanıyorsun. Bu ne kibir!

Yazar:

-Çocukların anlayabilmesi için iki kelimeyi deęiŐtirmelisin. Biri kibirlenmek, bir diğeri de  kuruş.

Yaşlı kadın:

-Öyle mi, sen bana bir şey öğretemezsin.. Kibirleşmek yani... yani... **(Yanaklarını şişirip kibirli kişiler edasını takınır ve devam eder)** Bu yani kibirleşmek. Şimdi üç kuruşun ne demek olduğunu anlatabilir misin?

Yazar:

-Ben çocuk yazarıyım. Eğer üç kuruşu çocuklar için anlatamazsam yazamam. Üç kuruş yani “az para”.

Yaşlı kadın:

-Olmadı işte yapamadın, yapamadın. **(Çocuklar gibi sevinir)** Gördün mü yapamadın. Az para yani ne demek? Eğer bir kişinin çok parası varsa bu evin kirası onun için azdır. Ama parası az olan kişi için bu evin kirası fazladır.

Yazar:

-Sen kendin bile bilmiyorsun, dedin ki “az para” yani ne kadar. Eğer bir kişinin parası azsa bir çikolata dahi alamıyorsa, parası azdır.

Yaşlı kadın:

-Eğer bir kişinin parası azsa ve bir bisiklet alamıyorsa yine parası azdır. O halde bu az para kişinin kim olduğuna bağlıdır.

Yazar:

-Ve ne almak isteyeceğine de.

Yaşlı kadın (Bir koku alır):

-Eyvah! Yanık kokusu! Yemeğim yandı.

Birden odadan çıkar ve yazar, yazmaya devam eder, yaşlı kadın hemen geri döner.

Yaşlı kadın(gülerek):

-Ne kadar çok konuştun! Aklımı karıştırdın.

Yazar:

-Yemeğin mi yandı?

Yaşlı kadın:

-Komşunun yemeği yandı. Bugün yanacak yemeğim yok. Yemeğimin yandığını düşündüm.

Yazar:

-O kadar çok yemek hayal ediyorsun ki yemeğinin yandığını düşündün. Obur adam böyle işte. Şimdi yemeğe bir şeyin yok mu?

Yaşlı kadın:

-Eveet, sen ne düşündün. Dün yaptığım yemekten bugün için de bir parça ayırdım. Isıtıp yerim.

Yazar:

-Bak bu da ev yapımı şeker.

Yazar masanın üzerindeki küçük bir tabaktan bir şeker alır ve yaşlı kadına uzatır.

Yaşlı kadın (Çocuksu bir tavırla):

-Taşınalı kaç gün oldu şekerini yeni mi veriyorsun!

Yazar:

-Eee, unutmuşum.

Yaşlı kadın:

-Bir şeker daha ver onu da öğleden sonra bahçedeki çiçekleri sularken yemek istiyorum.

Yazar:

-Hayır, bu kadar yeter.

Yaşlı kadın küser ve şekerini masanın üzerine bırakır.

Yaşlı kadın:

-Al senin olsun.

Yazar:

-Eğer sana başka bir şeker daha veririm. Benim için bir şey yapar mısın?

Yaşlı kadın:

-Ne gibi bir iş? (Mutlulukla şekerini alır)

Yazar (Pencerenin arkasındaki ağacı işaret ederek):

- Şu ağacı keser misin?

Yaşlı kadın şekerini fırlatıp ağlamaya başlar.

Yaşlı kadın:

-Elini neden çekmiyorsun! Bu zavallı ağaçtan ne istiyorsun? Hemen, pılını pırtını topla, git. Şekerini de al.

Yaşlı kadın odadan çıkmak ister.

Yazar masasının üzerinden bir çocuk kitabını alır.

Yazar:

-Gel, gel. Bu kitap da senin.

Yaşlı kadın (Geri dönüp yaşlı adama bakmaz- yarı küs):

-Kitapla ne yapayım. Üstelik çocuklara ait bu kitapla.

Yaşlı kadın yavaşça tathıy alır cebine koyar ve kitabı yaşlı adamdan alıp sayfalarını çevirir.

Yaşlı kadın:

-Sen mi yazdın?

Yazar:

-Evet, 5 yıl önce yazdım. **(Kendini acındırarak)** Hadi bırak şu ağacı keseyim.

Yaşlı kadın (Ağlayıp, bağırarak):

-İstemiyorum. **(Kitabı masanın üzerine bırakıp odadan çıkar. Pencerenin arkasında konuşur. Ağacın kenarında durur)** Bu eşimden yadigâr. O bu ağacı dikti ve bu dünyadan göçüp gitti. Yıllardır bu evde yalnızım, bu ağaçla dertleşirim. Başında dırdır ederim, didişirim, küserim, tekrar barışırım. O ve ben bu ağacın iki dalı gibiydik. Bu kuruyan dal o, hala canlı olan diğer dal da ben. Eğer bu kurumuş dalı kesersem eşim bana küser. Artık onu düşünmediğimi zanneder. O zaman ben yalnız kalırım, şimdiki halimden daha da yalnız. O halde eğer burada kalmak istiyorsan bu ağacı kesmekten hiç bahsetme.

Ağaca sarılıp çiçeklerini koklar.

Yazar:

-Ağaç alt tarafından filizleniyor. Filiz büyür, uzar, çiçek açar. Bu da doğanın kanunudur. Ağaçlar kurur, filizler yeşerir ve büyürler.

Yaşlı kadın:

-O filiz büyüyüp ağaç olana kadar oooo... Yıllar geçmesi gerekir. O zaman ben olmam. Bu kuru dal benim için mutluluk. Sen bunu anlayamazsın. Çünkü bir çocuksun.

Yazar:

-Yaşlı bir çocuk. Bütün büyük insanların içinde bir çocuk vardır. Hepimizin içinde çocukluk döneminden geriye bir şeyler kalmıştır ve biz onu unutup kapatmak isteriz. Ama sonuçta o bizimledir. Bazen bir anda yaramaz çocuklar gibi bedenimizden çıkarırız ve canımızın istediği her şeyi yaparız: güler, oyun oynar, küser. Yalan söyler, ağlar. Yalnız hisseder. Büyük insanları bulup kendimizi ona yaklaştırırız. Umursar, şımarır, herkes öyledir.

Yaşlı kadın(Yazarın odadaki eşyalarını göstererek):

-Bütün bu söylediklerine bakılırsa sen herkesten daha fazla çocuksun. Çünkü...

Yazar:

-Biliyorum, çünkü çocuklar için yazıyorum. Hayır, ben çocuklar için yazmıyorum. Ben kendim için yazıyorum. Çocukların da hoşuna gidiyor.

Yaşlı kadın:

-O halde çocuksun! Her zaman çocuksun! Sadece boyun uzadı ve yaşılanıyorsun git gide. Ama ben böyle değilim.

Yazar:

-Sen de öylesin. Çocuklar saftır, hemen inanırlar. Yaşlı insanların inanmamak için uğraştıkları çoğu şeye çocuklar rahatlıkla inanırlar. Çocukların oyunlarını gördün mü? Oyun oynarken söylediklerine kulak verdin mi? Gözlerine baktın mı? ...

Yaşlı kadın:

-Ben inandım ki bu kuru dal...

Yazar:

-Eşindi.

Yaşlı kadın:

-Diğeri de kendim. (**Çocuksu bir halle**) O kuru dalda yeşerecek. Dalları filizlenecek, çiçek açacak. Bak göreceksin. Eğer burada kalacak olsaydın görürdün.

Yazar:

-Ve sen onun çiçeklerini toplayacaksın.

Yaşlı kadın:

-Elbette, ama hepsi mi? Hayır. Birkaç tanesini onlar için şakıyan bülbüllere bırakacağım, etraflarında uçuşan kelebeklere.

Yazar:

-Ve yüzlerini okşayan rüzgâra da.

Yaşlı kadın:

-Bahar gelince ağaç tomurcuklarla dolacak.

Yazar:

-O kadar da kolay değil. Her işin bir yolu var. Her arzuna biran evvel ulaşmak istiyorsan ne yapacağını sana söyleyeyim!

Yaşlı kadın (Çocuk gibi):

-Ne yapayım?

Yazar:

-Ağacının bu kuru dalının hemen yeşermesini istiyor musun? (**Yaşlı kadının yanına, pencerenin önüne gelir**) Bir testi al, büyük bir testi.

Yaşlı kadın:

-Testim var. Üstelik yeni. Yeni aldım şimdi getiriyorum. (Şekeri yaşlı adama verir)
Al sakın yeme haa! Hemen geliyorum. (Çocuklar gibi mutlulukla koşar)

Yazar masanın başına geçer bir sayfa kâğıda büyükçe “Testinin İçindeki Güvercin Hikâyesi” (Çocuklar ve büyükler için) diye yazar ve asar odanın duvarına. Tavanda asılı olan güvercine dokunur.

Kucağında büyük bir testi olan yaşlı kadın çocuksu bir heyecanla gelir.

Yaşlı kadın:

-Getirdim, getirdim. Büyüğünü getirdim, güzelini getirdim. Artık şekerimi ver.

Yazar:

-Getirdin, aferin! Al bu da şekerin, ye artık.

Yaşlı kadın:

-Oo, çok akıllısın! Şeker takma dişlerime yapışsın bende konuşamayayım, sende bana gül. (Testiyi yaşlı adamın önüne tutarak) Nasıl?

Yazar(Testiyi yaşlı kadından alır ve bakar, içine üfler):

-Delik de yok.

Yaşlı kadın:

-İyi mi?

Yazar:

-İyi, çok iyi.

Yaşlı kadın:

-Şimdi ne yapayım?

Yazar:

-Gözyaşıyla bunu doldur.

Yaşlı kadın:

-Gözyaşıyla mı?

Yazar:

-Evet, gözyaşınla.

Yaşlı kadın:

-Olur mu?

Yazar:

-Neden olmasın? Dolduğu zaman sana ne yapacağını söyleyeceğim.

Yaşlı kadın:

-Ağlamalı mıyım?

Yazar:

-Gece gündüz. Hatta uykuda bile. O isteğine ulaşmak için ağlamalısın.

Yaşlı kadın (Oturur, şekerini yaşlı adama verir):

-Sakla, yeme sakın haa!

Yaşlı kadın testiği gözlerinin altına koyar. Yazar, masanın başına oturmuş bir şeyler yazar. Yaşlı kadın hüngür hüngür ağlar ve gözyaşlarını testinin içine akıtır. Her ne kadar gözlerini sıksa da gözyaşı çıkmaz.

Yaşlı kadın:

-Artık gözyaşım yok.

Yazar:

-Ağlaman gerek..

Yaşlı kadın:

-Ne düşüneyim?

Yazar:

-Ne kadar güzel bir hayatın vardı ama şimdi yok. Eşin öldü, çocukların gitti, yalnız kaldın. Hiç kimse senin haline üzölmüyor, hiç kimse seni sevmiyor, hatta Allah bile senden yüz çevirdi. Çünkü sen onun merhametinden ümitsizliğe kapıldın.

Yaşlı kadın sanki bütün hepsini aklına getirmiş gibi ağlar.

Yaşlı kadın (Ağlayarak):

-Neredesin ey güzel günlerim, neredesin gençliğim, neredesin sağlığım, neredesin Meş Bâkîr. Karın yapayalnız. Çocuklarım! Anneniz yalnız, kimsesiz. Binlerce hatırayla ben kaldım bir de bu evin tuğlası.

Yazar:

-Çiçek ağactan da bahset.

Yaşlı kadın:

-Ey çiçekli ağaç, neden yarın kurumalı Ben sana bakmadım mı? Bir gün susuz bırakmadım, her yıl toprağını değiştirdim. Köklerine kurt düşürmedim. Sana gübre verdim. Sen bana Meş Bâkîr'den yadigârsın. Neden yarın kurudu? Neden? Neden? Ey Allah'ım sen de beni unuttun!

Yazar, yazar sonra ayağa kalkar ve kendi için çay döker. Yaşlı kadının karanlık odadan sesi gelir.

Yaşlı kadın:

-Ne güzel günlerdi, neden kıymetini bilemedim. Her gün güneş batarken işten gelen Meş Bâkîr'in elleri dolu olurdu. "Hanım hiç eksik gediğin yok mu istediğin bir şey yok mu? Hiçbir şey istemiyor musun, senin için alıyım?" der. Ben de "Hayır" derdim. O da "Hiç mi bir şey istemiyorsun?" derdi. Bende "Büyük bir mağazadan güzel bir gömlek" derdim. Rahmetli "Param olduğunda, tabi ki" derdi, gözlerine kurban olduğum kıymetini bilemedim. Allah onu bağışlasın (**Ağlama sesi**) Her sabah uykudan uyandığımda şuram ağrıyor buram ağrıyor diye homurdanırdım, dır dır ederdim. (**Elini ve boynunu işaret ederek**) Gecedden sabaha kadar ağrıdan gözüme uyku girmezdi, beni düşünmüyordu. Hep seni üzerdim, şunu al bunu al derdim. Doğrusu sen de para gözdün. Paranın olduğunu biliyordum. Ama her zaman "Param yok, bir sürü borcum var" derdin. Allah rahmet eylesin. Sürekli paralarını benden saklardın. Maalesef kıymetini bilemedim.

Yazar:

-Çocuklar?

Yaşlı kadın:

-Ali, Mahmut, Ferîdün, Şahin, Tâhire, neredesiniz, her biriniz bir köşeye gittiniz, kendi dertlerinizin, isteklerinizin peşine düştünüz. Çocuklarınız hapsirdiğinde kalp krizi geçiriyorsunuz, ben ölüyorum, biriniz de gelip şu evin kapısını çalmıyor, anne öldün mü kaldın mı, bir şey istiyor musun, bir şeye ihtiyacın var mı, hastaneye doktora götürüp derdine çare olalım, ilaç alalım demiyorsunuz. (**Ağlar**)

Yazar:

-Meş Bâkîr.

Yaşlı kadın:

-Meş Bâkîr hayattayken, her türlü bana bakardı. "Ne yiyorsun? Nasılsın? Sokağın başındaki sağlık ocağına götüreyim mi? Sana reçete yazsın mı? Bir saat içinde bütün ağrıların geçer." derdi. Vay dizlerim. (**Ağlar**) Neredesin Meş Bâkîr?

Yazar:

-Ne kadar gözyaşı döktün testiye?

Yaşlı kadın:

-Çok döktüm. Ama nafile bence testinin dibi bile ıslanmadı.

Yazar:

-Çabalamalısın! Ağlamalısın, üzülmelisin, konuşmalısın.

Yaşlı kadın:

-Daha ne söyleyeyim?

Yazar:

- Geçmişteki zorluklardan bahset. Çok ağlatır seni.

Yaşlı kadın:

-Çocukların ateşi olduğunda canım çıkardı. Geceden sabaha kadar başlarında beklerdim, ağlardım. Meş Bâkîr deliksiz uyurdu. Her ne kadar “Bey bir kez olsun kalk bir şeyler yap. Yardım et ayaklarını yıkayalım” desem de umurunda olmazdı.

Yazar:

-Meş Bâkîr hiç işsiz kaldı mı?

Yaşlı kadın:

-5 yıl işsizdi. Onun bunun evine gidip eski püskü elbiselerini toplayıp getirir yıkardım, tadilatlarını yapar, ütülerdim. Götürüp satardım. Pazara gidip mercimek, şeker pancarı, kabak alırdım. Pişirip çocuklara verirdim, yesinler diye. Zorluk çekmelerine müsaade etmezdim. Gözleri onda bunda kalmasın diye çalışırdım. Geceleri ağrıdan dolayı uyuyamazdım O kadar çok çalıştım ki uyuduğumda rüyamda eski ve yırtık elbiselerin ceplerinde para, altın ve mücevher bulduğumu görürdüm.

Bir anda uykudan fırlayıp elimini eski elbiselerin astarlarına gittiğini görürdüm. **(Ağlar)** Eğer oturup çektiğim sıkıntıları tarif edecek olsam taş bile erir.

Yazar:

-Gelecekte de bahset. Dikkat et gözyaşlarını testinin dışına akıtma.

Yaşlı kadın:

- Eğer şiddetli bir yağmur yağsa bu evin tavanı aşağı iner. Tavandaki ahşap direklerin hepsi eskidi. Ayaklarıma düşüp, ayaklarımı kırar, her iki ayağımı da kırar. Komşular götürür beni hastaneye. Götdükleri hiçbir hastanede yer yok. Yaşlı olduğumu görünce ve iyileşmeyeceğimi görünce başlarından savacağını düşünürler. "Yerimiz yok" diye geri çevirirler. Komşuların benden bıkar. Çocuklarım "Biz meşgulüz" diye haber gönderirler. Acıkırım. Yiyecek hiçbir şeyim yok. Canın helim ister. İç yağıyla yapılan helim. Meş Bâkîrî'nin her Cuma sabahı aldığı helimlerden. Bu caddenin başındaki helimler hiç iyi değil. Sevmiyorum. Hiç kimse benim için güzel helim almıyor. Herkes benden bıktı. Evim harap oldu. Ayaklarım kırıldı. Açım, susuzum, hiç kimse bana bir bardak çay bile ikram etmez. Artık kiracım da yok. Sokağın köşesine düşerim. **(Ağlar)** Bu testinin de umurunda değil. Bir damla gözyaşı bile birikmemiş içinde. **(Testiyi sallıyor ve testiyi kulağına yaklaştırıyor.)** Daha başka ne için ağlayayım?

Yazar:

-Çocuklaşma. Hani çocukluk yapmayacaktın. Çocuklar hemen ağlarlar ve hemen de ağlamaları biter; çünkü çok fazla şey görmezler ve farkında olmazlar, ağlamaları uzun sürmez. İstekleri küçüktür. Birkaç yudum süt, bir parça ekmek, kurmalı bir araba, bir oyuncak bebek, bir çift ayakkabı, yalandan verilmiş bir söz ağlamalarını durdurur. Ama büyük insanlar da o kadar yaşamışlar, o kadar içleri dolu ki böyle kolay kolay ağlamaları kesilmez. Senin ağlamak için birçok şeyin var. İşte.

Yaşlı kadın:

-Bir anda bütün dertlerim bitsin istiyorum. Gece yatayım sabah uyanayım. Bakayım sapasağlamım. Hafif, rahat ve genç. Yürüyerek çarşıya gidip geldiğim günlerdeki

gibi. 10 yıl daha yaşamak istiyorum. Şahin'in çocukları büyüyüp gelin olsun ben de düğünlerinde hizmet edeyim. Ey Allah'ım! Neden Nusret Hanım'ın damadı o kadar iyi biri de benim damatlarım bu kadar iyi değil. Neden A'zâm evini yıkıp 4 katlı bina yapıp, yükseltsin. Her katını da bir sürü para kiraya versin ve benim neden evime bakacak gücüm olmasın? İhtirâm Hanım'ın takma dişleri neden bu kadar iyi çıktı da fındık, ceviz kırabiliyor ve hiç de umurunda değil. Bende bir tatlı ya da bir dilim sert nektari yiyemeyim. Evvelsi gün bir tane fıstık yedim. O da boğazımda kaldı. Ağzımda dişlerim o kadar çok ses yaptı ki bende tövbe ettim. Diş etlerim yara bere içinde. Bence zayıfladım; o yüzden dişlerim böyle oldu. Dişten yana da yüzüm gülmedi. Eğer şansım olsaydı adımları Şemsi Hanım koyarlardı. Herkes bir şekilde şanslı. Çocuk, damat gelin, ev ve hayattan tutun ta dişlerine kadar. Benim dişlerden yana da şansım yok. Ama neden? Niçin? Ben ne günah işledim ki?

Yazar:

-Ağla, ağla, testiye bak daha bir gram bile dolmadı. Sinirlenme. Üzül, üzül, ağla. Gözyaşı, gözyaşı.

Yaşlı kadın:

-Gözyaşlarım kurudu. Sen benden ne istiyorsun? Ağlamak istemiyorum. Zorla değil ya! Şanssızlığın da bir sınırı var. Ağlayıp sızlamanın da zamanı var. Her zaman ağlayıp sızlama olmuyor. Biraz da gülmek istiyorum. Fena mı olur, işte böyle.
(Güler)

Yazar:

-Testi, gözyaşı, ağaç, kurumuş dal, rahmetli eşin, dalın filizlenmesi, isteklerinin gerçekleşmesi. Gözyaşlarını ağacın dibine dökeceğim. Göz açıp kapatınca yeşerecek.

Yaşlı kadın:

-Doğru diyorsun. Şimdi üzülme zamanı. Tam zamanı.

Yaşlı kadın ağlamaya başlar ve testiye kucığına alır. Gözyaşları dışarı akmasını diye gözlerini testinin ağzına dayar.

Yazar:

-Böyle işte. Acı hatıraları düşün. Geçirdiğin kötü günleri düşün. Bak ne kadar zor günler geçirdin ama ölmedin! Seni bekleyen karanlık geleceği düşün. Daha çok ağlatır.

Yaşlı kadın:

-Torunlarımı elimden aldılar Allah onları ne yapsın. Gelinim üç yıl bu odada oturuyordu. İki tane çocuğu var gül gibi. Onlar saklanarak sürekli kaçıp yanıma gelirlerdi, odamda bana “Neneciğim mama ver, bize masal anlat” derlerdi. Sizin nenecim diyen dillerinizi yaratana kurban olayım. Gelinim birden oğlumun dibine oturup aklına girdi O günden itibaren alıp götürdü. Torunlarımı, canlarımı alıp götürdüler. Şimdi neden? Ben şefkatimden günde bir kaç defa ona nasihat ederdim. Yol, yordam gösterirdim. “ İffet, Allah için hayatın yolu yordamı bu değil. Biraz olsun kendini işine ver. Bu kadar uyuma. Komşu kadınlarla çene çalma. Torunlarımdan birinin ismi Nergis, onun kaşına gözüne kurban olayım. Kaşı gözü aynı ben. Biliyor musun ne kadar şefkatli bir çocuk! (Testinin üzerine gözü, kaşı ve yüzü güzel bir kız çizer.) Huyu suyu aynı ben. Sevimli, merhametli. Çocukluğum aklıma geldiğinde benimle arasında fark yok.

Yazar öne doğru gelir testiye kadının elinden almak ister.

Yaşlı kadın testiye sarılır ve odada gezer. Testi için ninni söyler.

Yaşlı kadın:

-Eeeeeeee çiçeğim olsun,

Canım, azizim ol.

Eeeeeeee benim annen,

Bebeğim uyusun diye,

Çiçek ağacını gölge yapayım,

Beşğinin başına oturayım.

Yazar, yazar ve yaşlı kadına bakarak bıyık altından güler.

Yaşlı kadın:

-Bu ne şimdi? Neden bana öyle bön bön bakıyorsun. Otur, yaz. Benimle ne alıp veremediğın var? Çocuğumu uyutmak istiyorum.

Yazar (Gülerek):

-Bebek, bebek! Bu testidir. Bebek değıl.

Yaşlı kadın:

-Bebek bir bebek. Canımın ta içidir. Süt yerine gözyaşlarımı verdim. Onu seviyorum, sen anlamazsın. Sen sadece yalan yanlış yazmayı bilirsin. **(Testiyi göğsüne yaslar ve keyif alır)**

Yazar (Şaşırarak):

-İnandın mı? **(Kendi kendine)** Ey insanoğlu! Sen bir masalsın, esrarengiz bir masal.

Masanın başına oturur.

Yaşlı kadın testiye okur.

Yaşlı kadın:

-Bir sen uyu bir de kapı arkasında ki güvercin,

Senden ve yolculukta olan babandan ölüm irak olsun.

Yine de bir sen uyu bir de çatıdaki güvercin,

Ne senin ölümünü ne de annenin ölümünü göreyim hayatım boyunca.

Yaşlı kadın testiye pencerenin kenarına koyar. Aşkla ona bakar. Pencerenin arkasında ağacın yarısı kurumuştur.

**Yazar kalkar ağacın yaş olan tarafından bir çiçek alıp testinin ağzına koyar.
Yaşlı kadın testinin ağzındaki çiçeği almak ister ama yazar engel olur.**

Yaşlı kadın:

-Ne Şimdi? Çiçeği niye koydun testinin ağzına? Solar.

Yazar:

-Neden?

Yaşlı kadın:

-Gözyaşı tuzlu, testinin içinde de gözyaşı var.

Yazar:

-Yoksa senin çocuğun değil mi?

Yaşlı kadın:

-Çocuğum. Benim canımdan, kanımdan. Gece gündüz gözyaşlarımı verdim ona.
Kızım.

Yazar:

-Üstelik bir de insandı da.

Yaşlı kadın:

-Seninki de laf mı? İnsanoğlu. Tabi ki benim çocuğum insandır.

Yazar:

-İnsanın kalbi bir kan pıhtısıdır.

Yaşlı kadın (Ninni söyleyerek):

-Eeeee, bu dünyada gamsız insan olmaz, eğer olursa o insanoğlu olamaz.

Yazar:

-O zaman gam insanoglunun kökünü kurutmadığı gibi, çiçekte gözyaşının içinde yaşayabilir ve solmaz. İnsan bollukta bozulur ve zorlukta olgunlaşır.

Yaşlı kadın (Gülerek):

-Bir tuhaf konuşuyorsun sen. Daha anlaşılır konuşmalısın. Sen çocuklar için yazıyorsun. Anlaşılır konuş. Sana bir şey diyorum gocunma. Sen nasıl konuşursan konuş çocuksun, çocuksun işte. Çocuklar hemen gülerler. O halde bu kadar gam ve üzüntüleri iyi bir şeymiş gibi gösterme. Hepimiz yeterince üzülüyoruz.

Yazar:

-Hırs, kıskançlık, kibir, cahillik ve zulüm üzüntünün mayasıdır.

Yaşlı kadın:

-Sadece bunlar mı?

Yazar:

-Ve daha başka bir sürü şey. Ama her zaman mutluluklar ve üzüntüler arasında uzun ve kalın duvarlar yoktur. Gülmeler üzüntülerin arasından çıkar ve üzüntüler de mutlulukların arasından. Bırak burada tamamlayalım, hikâyeyi burada bitirelim. Olur mu?

Yaşlı kadın:

-Bunu demek için mi hikâyenin burasına kadar geldin.“Mutluluklar üzüntülerin arasından çıkar ve üzüntüler de mutlulukların arasından.” Ne demek. Kendini mi kandırıyorsun yoksa...

Yazar (Bunalmış şekilde):

-Tamam, yeter bu kadar. Daha fazla incitme beni. Al çiçeği, kokla ve gül.

Yaşlı kadın:

-Boşuna mı güleyim? Akli başında adam boşuna güler mi?

Yazar:

-Evet, akıllı adam üzüntünün işe yaramadığını anlar ve başlar gülmeye. Ne olursa olsun. (Güler)

Yaşlı kadın şaşkın şaşkın bakar.

Yazar, yazar ve sesli sesli okur.

“Yaşlı kadın yalnız ve üzgün, sonunda üzülmekten ve testiye gözyaşı dökmekten yorulmuştur. Çiçeği testinin ağzından alır, koklar ve güler”

Yazar dinlenir, tekrar yazmak ister, yaşlı kadın kâğıdı önünden alır.

Yaşlı kadın (Bağırarak):

-Ne yapmak istiyorsun sen?

Yazar:

-“Son” yazayım. Artık yorulduğum, bırak beni. Git odana. Bu hikâye bitti.

Yaşlı kadın:

-Bitmedi.

Yazar:

-Yeniden üzülme mi istiyorsun? Gözyaşların bitmedi mi?

Yaşlı kadın (İnatlaşarak):

-Evet, üzülme istiyorum. Hiç kimseyi ilgilendirmez. Testim nerede? Çocuğum nerede?

Yaşlı kadın testiye kucaklar, gözlerini testinin ağzına koyar.

Yazar:

-Alıştın. Üzülmeye alıştın. Üzülmekten zevk alıyorsun. Testi bahane. Ağlayıp hafiflemek istiyorsun. Ağla, iyice rahatlayana kadar ağla. (Dalgaların üzerinde sallanan saman çöpü gibi rahatlayana kadar.) Ağla, utanma.

Yaşlı kadın:

-Sen verdin testi kucağıma gözyaşınla doldur diye, sen de hikâyeni anlat. Üstelik ben borçlu çıktım. Aslında niye ben suçluyum biliyor musun? Odam bana lazım. Kiracı istemiyorum. Al parayı, eşyalarını da topla git. **(Kalkar)** Hey kime diyorum ben böyle bir kiracı istemiyorum. Bu deli. Beni de delirtecek.

Yazar:

-Şişş, sessiz. Sana iyi bir haber vermek istiyorum.

Yaşlı kadın:

-İyi bir haber mi?

Yazar:

-Yüksek meblağa kazanıp, gidip yukarılardan bağı bahçesi olan bir ev almak isemez misin?

Yaşlı kadın:

-Para nerede?

Yazar:

-Evini çok çok üstünde bir değere satın alırlar.

Yaşlı kadın:

-Kim alır?

Yazar:

-Hiç kimseye bir şey deme ha!

Yaşlı kadın:

-Sen mi almak istiyorsun? Yoksa bu eve mi dişlerini biledin? Avucumdan çıksın istiyorsun? Git işine bak. Ben bu sözlere kanmam.

Yazar:

-Yok, kardeşim, ben almak istemiyorum.

Yaşlı kadın:

-O halde kim almak istiyor?

Yazar (Yavaşça yaşlı kadının kulağına):

-Belediye ya da kültür müdürlüğü.

Yaşlı kadın:

-Ne için? Yoksa burası cadde mi olacak?

Yazar:

-Hayır, burası park olacak. Tabi bu ev değil sadece, belki çevresindeki evleri alırlar. Yıkıp, park yaparlar. Çocuk parkı. Burası da müze olur.

Yaşlı kadın:

-Burası müze olacak kadar eski değil ki.

Yazar:

-Eski olmasıyla ilgilenmiyorlar.

Yaşlı kadın:

-O zaman neyle ilgileniyorlar?

Yazar:

-İçinde yaşayan insanla ilgileniyorlar.

Yaşlı kadın (Acınarak):

-Yani ben o kadar yaşlı ve eski miyim?

Yazar:

-Hayır, benim için. Benim için. Bu evin havasını solumuş, kitap yazmış bir yazar vardı. Komşuların evlerini iyi bir değere alırlar.

Yaşlı kadın (Dışarı çıkmak ister):

-O halde gidip onlara evlerinizi iyi bir fiyata alacaklar diye söyleyeyim. Zavallılar eşyalarını elbiselerini çabucak toplansınlar.

Yazar:

-Nereye gidiyorsun? Az biraz sabret.

Yaşlı kadın:

-Biliyor musun ne kadar mutlu olurlar komşular. Hepsi buradan gitmek istiyor. Çünkü iki tane bakkal var ikisinin de sahibi huysuz, fırıncıları da hiç iyi değil. Çöpçüyü de bu sokaklarda haftadan haftaya görürsün. **(Yalvararak)** Gidip komşulara haber vereyim. Şimdi gelirim.

Yazar önüne geçer, yaşlı kadın elinden kaçıp pencerenin önüne gelir.

Yaşlı kadın:

-Hey komşular, Ekberî Hanım, Münîr Hanım, Ekrem Hanım, Asgâr'ın annesi, benim kiracıım yazar. Çocuklar için kitap yazıyor. Daha buraya geleli bir hafta olmadı onun odasını müze yapmak istiyorlar. Sizlerin de evlerini satın alacaklar, iyi bir fiyata. Hepimiz hep birlikte düzgün bir yere gidip orda yaşayacağız. Komşular, sonunda gördünüz ki...

Yazar:

-Allah aşkına sus! Bu kadar acele etme. Emin olana kadar insanları kışkırtma. Acele etme.

Yaşlı kadın:

Nasıl acele etmeyeyim. Sabah kendim gördüm birkaç tane kelli felli adam sokakta ölçüm yapıyordu. İlla park yapacak ve senin için müze yapacaklar.

Yazar (Mutlulukla, çocuklar gibi aşağı yukarı zıplayarak):

-Yaşasın, peki. Bir daha söyle. (Elini ovuşturur ve odanın içinde gezer ve sevinerek) Bir daha söyle. Güzel dedin.

Yaşlı kadın:

-Eğer gürültü yaparsan hiç bir şey söylemem. İyi bir çocuk ol. Güzelce edebinle otur. Başını önüne eğ.

Yazar edebiyetle oturur ve tırnağını yer. Kaygılı ve heyecanlıdır.

Yaşlı kadın:

-Tırnağını ağzından çıkar.

Yazar (Tırnağını ağzından çıkarır):

-Tamam. Şimdi söyle. Allah aşkına söyle. Sen beni daha da heyecanlandırdın.

Yaşlı kadın:

-Birkaç tane kelli felli adam sokağı metreyle ölçtüler. Bir tane üçayaklı kamera koymuşlardı.

Yazar:

-E söyle, daha.

Yaşlı kadın:

-Biri de alıcı gözüyle bu evin kapısına duvarına baktı. Daha ayağını bu eve atalı birkaç gün oldu ama burası müze oluyor. (Pencerenin önüne gider) Ey komşular burası müze oluyor.

Yazar:

-Lütfen bu olayı açığa çıkarma. Birazcık dişini sık. Gel buraya (**Yazar yaşlı kadını bir köşeye çeker**) Böyle olacağını biliyordum. Bundan önceki ev sahiplerine de söylüyordum bunları, inanmıyorlardı bana. (**Gücenerek**) Hatta karım bile inanmıyordu. Sonunda sabrı taşı, küstü ve oğlu ve gelinin yanına gitti. Ben de "buraya geldim, tek başıma. Şimdi benim dediklerime inandın mı? Sana bir şeyler göstereceğim, valizin içinde, gel!

Yazar sağa sola bakar. Kapılar ve pencereleri kapatır. Yaşlı kadını valizin yanına götürür. Büyük ve ağır bir kilidi olan demir valizi açar.

Yazar:

-Hiç kimseye bir şey söyleme. Bunlar yıllardır müze için sakladığım şeyler. Kiracı olarak gittiğim her eve bunları da götürdüm.

Yaşlı kadın (Kıskançlık ve dargınlıkla):

-Herhalde hepsine dedin ki...

Yazar:

- Eh işte, ama sonunda senin evine nasip oldu. Bak bu ödül aldığımda giydiğim ceket. 30 yıl önce. Okul çağı öncesi çocuklara yazılan "Uçurtma ve Ayı" kitabını yazmam sebebiyle Gümüş Kanatlı Hamam Böceği Ödülü.

Yazar, hamam böceği figürünü ve kitabı yaşlı kadına gösterir. Yaşlı kadın önce hamam böceği figürünü ve sonra kitabı alır ve bakar.

Yazar:

-Ormanda yaşayan ayı yavrusunun hikâyesi; her ne kadar uçurtma hazırlasa da uçurtma gidip ormandaki ağaçların dallarına takılıyor. Onun arzusu uçurtmalarından birisini dalın ve ağacın yaprakları arasından gökyüzüne ulaştırmaktı.

Yaşlı kadın:

-Sonunda ne oluyor?

Yazar:

-Sonunda uçurtmayı bir kuş şeklinde hazırlıyor. Küçük bir kuş. Kuşlar onu dallar ve yapraklar arasından geçen kendilerinden olduğunu zannediyorlar. Temiz ve iç açıcı gökyüzüne ulaştırıyorlar, güneş ışığına. Ayı yavrusu mutlu olur ve ondan sonra uçurtmaları nasıl yapacağını anlar (**Acı bir şekilde gülümser**).

Yaşlı kadın bir eline kitabı ve ceketi de diğer eline alıp pencerenin önüne gelir.

Yaşlı kadın:

-Ey komşular! Gerçekten şaka değil, ciddi. Müzenin eşyalarını da getirmiş. Ey komşular; bakın, bu ceketi bu da kitabı.

Yazar önüne geçer.

Yazar:

-Bekle dedim. Ne kadar acelecisin!

Yazar çivi ve çekici alıp duvara çivi çakmak ister.

Yaşlı kadın:

-Ne yapıyorsun!

Yazar:

-Ceketi asmak istiyorum. Müzeyi hazırlıyorum.

Yaşlı kadın:

-Eğer duvarı deleceksen, sakın aklından bile geçirme. Biliyor musun burayı boyatmak için boyacıya ne kadar para verdim?

Yazar:

-Sen burayı sattın. Artık burası bir müze. Zevkli ve yetenekli bir hanımefendi burayı benim hatıralarımla donatmak ister. Senin de buna engel olmaya hakkın yok. Aslında sen burada yoksun.

Yazar valizden bir teyp çıkarır ve bir kaset takar. Teypten çocukların neşeli sesleri ve gülmeleri gelir.

Yazar:

-Müzedeki ziyaretçiler için de çalınması gerekir. Her şeyi düşündüm. Şuan ki buradaki ortam çocukların gürültüsü ve kalabalığı var. Dışarıdaki ziyaretçilerin buranın sakin olduğunu düşünmemeleri ve içeri gelmeleri için dışarıya birkaç hoparlör konulur.

Yaşlı kadın yetenekli ve zevkli duruşunu takınır.

Yaşlı kadın:

-Abbas Bey, müzenin açılmasına çok bir şey kalmadı. Geç kalıyorsun.

Yaşlı kadın ve yazar hemen valizin içinde yazara ait eşyaları çıkarıp ve odayı süsleyen kişiler konumunu alırlar. Yaşlı kadın çocukların resimlerini duvara asar. Yazarın ayakkabıları, kalemi, kitapları, gözlüğü, şapkası ve diğer eşyalarını oraya buraya koyarlar. Yazar bekçi şapkasını kafasına takar ve kapının önüne oturur ve uyuklar. Çocuk sesleri rahat uyumasına izin vermez. Kalkıp teybi kapatır ve rahatça kestirir. Yaşlı kadın yanına hayali çocuklarla girer. Yazar “bekçi” yi uykudan sıçratır. Yazar kalkar ve bekçi şapkasını alır. Kurşuni renk elbise giyinir. Masanın başına geçip oturur. Kalemi eline alıp kurşun heykeli olur. Kadın kalkıp ona ve çocuklara yol göstermesi için işaret eder.

Yaşlı kadın:

-Çocuklar sessiz! İbrahimî önündekiyle konuşma? İsmailî, konuşanların ve müzedeki eşyalara dokunanların isimlerini yaz, yarın okulda bana ver. Ne yani! Şimdi ben sizi bilimsel bir geziye getirdim, sessiz olun. Burası çocukları çok seven yazarın ömrünün son zamanlarını geçirdiği yerdir. Buradaki eşyaların hepsi çok değerlidir.

Çünkü öyle bir yazardan geriye kaldı ki (**Çocuklara**) Çocuklar, birlikte konuşursanız ben ve bekçi bey size rehberlik yapamayız. Abdullahî eğer müze senin için ilginç değilse dışarı çıkabilirsin. Dur ve biz gelene kadar dışarıda bekle.

Yazar (Abdullahî'nin yerine):

-Afedersiniz, Hanım Efendi, Abbasî kulağımın arkasına vurdu.

Yaşlı kadın:

-Sessiz. Rehber bey, lütfen çocuklara burası neresi ve bu eşyalar kime aittir, açıklar mısınız?

Yazar valizden bir metni çıkarıp okur.

Yazar (Kâğıttan okur):

-Burası insanlığın iftiharını olan kişinin hatıralarıdır. O hayatının en acı ve en gamlı yanlarından çocuklar için tatlı hikâyeler yazdı. Gerçi uzun bir ömrü vardı yaşlanmıştı. Ama çocukça yaşadı. Bunlar çocukların onun için gönderdiği resimlerden örnekler. Bu da sekiz yaşında köylü bir kızın çizip ona gönderdiği yazarın resmi. Kendisi de köyde yaşamıştır. Çok çileler çekmiş ve her çileden hikâyeler çıkarıp çocuklar için yazmıştır. Ruhu şad olsun. Bu keçe şapka babasının şapkasıydı. Onu ömrünün sonuna kadar sakladı. Onun yazdığı kitapları iki yüzyıl sonra şu an bile çocuklar okuyor ve zevk alıyorlar. Bunlar da onun hakkında başka dillerde yazılan kitaplar. Bu şu an eskimiş olan gümüş hamam böceği, şimdi aramızda olmayan zamanın büyük sanat adamına verilmişti. Bu da yazarın ödül aldığı zaman giydiği ceketi (**Hıçkırır ve ezberden**) Yirmi yıl sonra da her gün ve günde on defa bunları ziyaretçiler için söyleyeceğim. Her ne zaman bu cekete gelsem, takatim kesiliyor ve boğazım düğümleniyor ve gözyaşlarım dökülüyor. Ben burada üçüncü nesil rehberim. Babam ve büyükbabam da bu işi yapıyordu. Hangisi bu ceketi ansa başlıyorlardı ağlamaya. Büyükbabam zavallı yazarın ruhunu her gün müzede görür ve onunla konuşurdu. Bazen ruhu da büyükbabama yardım eder, tabloların yerini değiştirirdi. Bir defasında da tabloların yerini değiştirdiği esnada

ayağı kayıp başını duvara çarpmış. Duvarın alçıları da yere dökülmüş izleri de hala burada duruyor. Evet, sevgili çocuklar, ruhun başı duvara çarpmış.

Yaşlı kadın:

-Rehber Bey, rica ederim böyle şeyler söylemeyin. Çocuklar korkuyor. **(Çocuklardan birine)** Esedî korkma rehber bey şaka yapıyor. Burada ruh yok.

Yazar gözyaşlarını temizler ve oturur masanın başına kalemi eline alır ve heykel olur.

Yaşlı kadın (Çocuklara):

-Bu da yazarın heykeli, son kitabını yazarken. Çocuklar, kim söyleyecek son kitabı ne idi? ... Bir fikriniz yok mu? Ders kitabınızda da yazıyordu. Nasıl kimse hatırlamıyor. Evet, canım. Doğru. Son kitabının ismi “Testinin İçindeki Güvercin” idi. Bazıları ecelin müsaade etmediğini ve tamamlayamadığına inanırlar. **(Çocuklardan birine)** Çocuğum heykelin burnuna dokunma. Eğer buraya her gelen zavallı heykelin burnuna dokunmaya kalksa heykelin burnu kopar. Gülmelerinizi sonraya bırakın. Evet, çocuklar şimdi yazarın masanın başında oturmasını ve sizde ondan hatıra bir imza almak ister miydiniz?

Yazar çocuklara heykel gibi işaret ederek çocuklar gelin imza alın. Çocuklara hayali birkaç imza verir. Yaşlı kadın heykelin yanına durur.

Yaşlı kadın:

-Çocuklar buraya gelin, burada durun. Fotoğraf çekmek istiyorum. İbrahimî fotoğrafımızı çek.

Yaşlı kadın yazarının heykelinin yanında durur ve etrafında ki hayali çocuklarla hayali fotoğraf çekilirler. Yazar yerinden ayağa kalkar ve bekçi şapkasını başına koyar.

Yazar:

-Zaten burada fotoğraf çekilmek yasak. Hanımefendi bu defa göz yumuyoruz inşallah bundan sonra riayet edersiniz.

Yaşlı kadın pencerenin önüne gelir ve hayali çocuklarda arkasından.

Yaşlı kadın:

-Burası da mı müzeye ait?

Yazar:

-Evet hanımefendi. Bu havuz çocuklara ait. Orası çocuk kütüphanesi. Orası da çocukların tiyatro ve sinema salonu. Burası çocukların oyun eşyaları. Büyük bir alan. Yazarın kendi özel notlarında yazdığı gibi burada kötü huylu iki bakkal ve de kötü bir fırıncının bulunduğu mahalle ve evler vardı. Ama sonradan evler satın alınmış.

Yaşlı kadın:

-Evet, evet biz de okulda çocuklara bunları söyledik. **(Yavaşça)** Ama rehber bey bir sorumlumuz var. Yazarın bu ceketi gerçekten iki yüz yıl kaldı mı? Sonuçta hava, soğuk, sıcak, kumaşın dayanıklılığı iki yüz yıl sonra bile buna inanmak biraz mümkün değil. Gerçi bunlar önemli değil, önemli olan ondan kalan değerli fikir ve kitapları.

Yazar (Yavaşça):

-Bak aramızda kalsın. Birkaç yılda bir ceketi değiştiriyoruz, sonuçta eskiyor. **(Yüksek sesle)** Doğrusu bu da yazarın beşiğinin resmi. Doğduğu zaman köyde idi, yazarın kendi işidir.

Yaşlı kadın:

-Yani kendi beşiğini kendi yaptı ve içinde uyudu mu? Ne kadar zeki!

Yazar:

-Hayır, hanımefendi. Resim yazarın kendi el yapımı. Bunu da eklemem lazım. O dönem bu evin etrafındaki evleri de iyi paraya aldılar. Bütün ev sahipleri memnun kaldı.

Yazar ve yaşlı kadın kendi rollerine geri dönerler.

Yaşlı kadın (Camın önünde):

-Hey komşular!

Yazar:

-Rica ederim şimdi komşulara bir şey söyleme. Bazıları çok açgözlülük yapabilirler, çabuk satmayabilirler. Belediye de pes ettirmek için, işi durdurur. Park ve müzenin yapılması da gecikir.

Yaşlı kadın:

-Biliyor musun sen yalan söylüyorsun. Burası hiçbir zaman müze ve park olmayacak.

Yazar:

-Eğer yalan söylüyorsam o halde bunlar ne? Bunları neden 20 yıl sakladım ve evden eve götürdüm. Sadece bunun gibi bir gün için miydi? Karım da her zaman boş bir hayal derdi.

Yaşlı kadın:

-Karın doğru söylüyordu. Sen hiçbir zaman yalan söylemedin mi, birisine hile yaptın mı?

Yazar (Çocuk gibi):

-Yalan söyledim. Kandırdım da. Müze için değil. Müze gerçek.

Yaşlı kadın:

-Kime yalan söyledin ev sahiplerine mi ha!

Yazar:

-Kitaplarımı yayınlayan kişiye yalan söyledim. Onu kandırdım. Öylesine söyledim. Çocuğum hasta 40 derece ateşi var. Biraz para ver, doktora götüreyim. O da saf bir adamdı, inandı. Gerçi ben de nasıl söyleyeceğimi biliyordum. Hıçkırarak gözyaşımı döktüm. Onunda içi acıdı. Telif hakkım olan paramdan bana bir miktar verdi. Ben de hopluya zıplayarak eve gittim. Çocuklarım ve karımı alıp sinemaya gittik, dondurma yedik. Gerçi sonrasında çok pişman oldum ve vicdana azabı çektim. Sermayesini veren ve benim kitaplarımı basan kişiye hile yaptım. Onu dolandırdım. Duygu sömürüsü yaptım. Hastalık bahanesiyle para aldım. Sinemaya gittim. Sinemada olur da kendisi ya da akrabalarından birisi beni ve çocukları sinemada görür diye endişelendim. Tıpkı okuldan çıkıp, sinemaya gidip herkesten korktuğum zaman gibi. Evet, ben düzenbaz dolandırıcıyım. **(Ağlayarak)** Testiyi ver ben de biraz içine gözyaşlarımı dökeyim.

Yaşlı kadın:

-Testinin adını anma. Testi saf, kalbi kırık ve masum insanların gözyaşlarıyla dolmalı. Yalancıyla değil. Sen sabıkalısın. Bizim de karşılaştığımız kiracıya bak. Müze hikâyesi de yalan dolan. Öylesine söylüyorsun ki...

Yazar:

-Ben inandım. Müzenin hikâyesine de inanmıştım. Yalan söylemedim. Bir şeyde söylemedim. Şimdi de gidiyorum.

Yazar sinirlenir ve duvara yerleştirdiği eşyaları alıp valize koyar.

Yazar:

-Ben gidiyorum hem de şimdi. Paramı ver. Bu da bir tür son.

Yazar masanın başına geçip yazar ve yüksek sesle okur.

“Yazar sonunda gözyaşıyla dolan testinin kurumuş ağacı yeşerteceğine inanan hüzünlü yaşlı kadın yüzünden bıkip o evden gitti. “SON” ”

Yaşlı kadın:

-Gidiyor musun? Gidip başka bir yeri mi müze yapacaksın. Bu kadar acımasız olma. Ben herkese burası müze olacak dedim. Komşuların önünde beni rezil etme.

Yazar:

-Tamamlandı, hikâye bitti. Sonunda yazdım. Kuruntulu yaşlı kadın, çocuk!

Yaşlı kadın:

-Ben çocuk ve kuruntulu muyum yoksa sen mi? Senin isteklerin benim isteklerimden daha garip. Komşular gelin bakın bana kim kuruntulu diyor. Bütün yazarların böyle olduğunu sanmıyorum. Ben kara bahta denk gelen bir tek sen öylesin. **(Sanki çocuklarla konuşur gibi)** Masanın başına geç, yaz. Bu hikâye henüz bitmedi. Tamamlamadan yerinden kalkamazsın. Bitince de git, oyna. Neden bu kadar bana eziyet ediyorsun. Valla hayrını görmezsin.

Yaşlı kadın kalemı alır ve yazarın önündeki kâğıdın üzerine çizer.

Yazar:

-Neden böyle yapıyorsun? Neden çizdin?

Yaşlı kadın:

-Beyefendinin sonunu. Otur, yaz. Eğer hikâyeni yarım bırakıp gitmeyi düşünüyorsan vay haline! O zaman ne olur biliyor musun? Herkes başka türlü tamamlar. Herkes kendi hayaline göre tamamlar.

Yazar (Kararsız):

-Ne yazayım! Yorgunum, yorgun. Yazamam. **(Ağlamaya başlar)** Testi nerede?

Yaşlı kadın testi yazara verir. Yazar içine gözyaşı akıtır ve konuşur.

Yazar:

-Sonu şöyle biten bir hikâye yazmak istiyorum. Çocukluğunda annesini kaybetmiş. Herkes annesinin kabrinin etrafına toplanmış ve ağlıyor. Aniden çocuk kabrin üzerindeki çiçek demetini alıp koşuyor ve çiçek yapraklarını tek tek yoluyor ve kabirlerin üzerine atıyor. Koşuyor, koşuyor ve kabristandan kaçıyor. Sokağa gidiyor ve çocuklarla oyun oynuyor.

Yaşlı kadın:

-Yaşlandın, yoruldun. **(Testiyi alır)** Kendi geçmişin değil mi? Böyleydin, anladım. Üzülerek söyledin, içini boşalttın. Hafifledin. Eğer yorulmadıysan yaz.

Yazar:

-Gençken bu kadar çabuk yorulmuyordum. Elime kalemi almam yeterdi. Uzun bir hikâyeyi bitirene kadar yerimden kalkmazdım. Akşam vakti masanın başına otururdum, sabah güneş doğunca kalkardım ve bu süreçte bir kitap yazmış olurdum. Şimdi yorgunum.

Yaşlı kadın:

-Yazmaktan mı yoruldun? Yoksa yalnızlıktan mı?

Yazar:

-Eğer eşim olsaydı, bana bir bardak çay verirdi. Bana biraz yemek yapardı. Gerçi söylenirdi, sızlanırdı da. İnsafsız, bir anda bırakıp gitti.

Yaşlı kadın:

-Hım, ona eziyet ettin. Sen hep hayal kurdun o da bırakıp gitti. Ama sonunda döner. Bir ömür senin iyiliğini ve kötülüğünü de idare etmiş. Ömrün olduğu sürece her şey düzelir.

Yazar:

-O kadar da dibinde bir şey kalmamış.

Yaşlı kadın:

-Eğer yazmaktan yorulduysan gel resim yap. Anlar mısın?

Yazar:

-Neden anlamayayım. Kitaplardan birinin cildinin üzerine kendim bir resim yaptım.

Yazar testiği alır ve küçük kızın resminin tam karşısına güvercinin resmini çizer. Testinin içinden güvercinin sesi ve küçük kızın gülme sesi gelir. Yazar onu kulağına iyice yaklaştırır. Güvercin sesini ve küçük kızın tatlı gülüşünü işitir. Çocuklar gibi mutlu olur.

Yaşlı kadın (Çocuksu bir edayla):

-Çocuğumu ver bana. Ver bana güvercinimin sesini dinleyeyim. Ver artık. Şımarma.

Yazar, testiği yaşlı kadına verir.

Yaşlı kadın odanın içinde dolaşır. Şiir okur ve çiçeği testinin ağzına koyar. Testinin içindeki güvercin ses çıkarır. Yerli yersiz küçük kızın gülme sesleri.

Yazar masanın başına geçer ve yazar. Yorgun ve durumu iyi değildir. Ama yazar.

Yaşlı kadın:

-Eeeeeee bir sen uyu bir de kapı arkasında ki güvercin,

Senden ve yolculukta olan bandan ölüm irak olsun.

Yine de bir sen uyu bir de çatıdaki güvercin,

Ne senin ölümünü ne de annenin ölümünü göreyim.

Yaşlı kadın oturur. Çiçeği testinin ağzından alır. Başörtünün kenarına sıkıştırır.

Yaşlı kadın (Testiye):

Şimdi uyumuyorsan gel saçlarını tarayayım.

Testinin saçlarını-kızın saçlarını- tarıyor edasını takınır.

Yaşlı kadın:

-Çiçeğim, kızım.

Kaşına gözüne kurban olduğum,

Saçını ördüğüm,

Bahar geldiği gün,

Çiçeklerin açıp yeşerdiği kızım,

Seni yaratana kurban olduğum,

Ömrüne bereket olsun,

Şeker gibi tatlı su,

Gözyaşım gibi tertemiz parlak olsun,

(Düşünür)

Hiçbir zaman düşüp de kırılmayasın,

Kırılırsan yalnız kalırım.

Yağmur yüklü bahar bulutları gibi,

Hüngür hüngür ben ağlayayım.

Yaşlı kadın ağlar, gözyaşları dökülür. Testiyi gözlerinin altına koyar. Testiden kızın sesi gelir.

Küçük kız:

-Neneciğim, kurban olayım sana, ağlama,

Senin su testin ben olurum(her zaman yanında olurum) sen ağlama,

Senin yanında ben kalırım,

Senin için şarkı söylerim.

Ötme sesleri, ötme sesleri

Yaşlı kadın şaşırır ve yavaş yavaş korkar. Testiyi bırakıp kaçar. Yazar, yazdığı gibi gülmeye başlar.

Yaşlı kadın (Yazara):

-Gülecek bir şey yok, korktum işte.

Yazar:

-Testinin sesinden, testi yoktu ki.

Yaşlı kadın:

-Hayır, kızım. Küçük nazlı kızım. Canımın içi. Torunum, kendisiydi. Kendi sesiydi, Nergisçığım.

Yaşlı kadın öne gelir ve testiyi kucaklar.

Yaşlı kadın:

-Neredeydin kızım? Annen seni özler diye hiç mi düşünmedin?

Yazar:

-Ee peki, hanımefendi şuan gidip, torununu gör, eve geri dön. İyi değilim.

Yaşlı kadın:

-Sen git, buralarda bulunma diyen sendin. Kavga ettin benimle. Şimdi ne oldu da birden aklına ben geldim?

Yazar:

-Kavga değildi, şaka yaptım. Şakayı da anlamıyorsun. Gel şimdi oynayalım.

Yaşlı kadın:

-Sürekli beni oyalamaktan usanmadın mı? Bir ömür, hayatın boyunca senin yazdıklarındaydım. Sonunda ne? 'Git dedin' ben de gittim. Gidince yalnız kaldın, oturdun ve hikâye uydurdun.

Yazar:

-Geçmiş geçmişte kaldı. Çocuklar kin tutmazlar. Hemen barışırlar. Benim kalbim cam gibi onu kırma. Gel oynayalım.

Yaşlı kadın:

-Ben oyuncu muyum? Nasıl laflar!

Yazar:

-Hepimiz oyuncuyuz. Hayat sahnesine çıkıyoruz, rolümüzü oynuyoruz ve gidiyoruz. Sahneyi başka birine teslim ediyoruz sadece sahnede Allah kalıyor.

Yaşlı kadın:

-Ve seyircilerin zihninde oyunculuk hatırası kalıyor.

Yazar:

-Tüm oyuncular iyi rol yapıp izleyicilerin onları sevmesini ister. **(Tekrar çocuk olur)** Haydi oyna. Eğer gelmezsen sana küserim ha! Sonrasında yalvarma ha! Haydi oyuna.

Yaşlı kadın:

-Nasıl bir oyun? Evcilik oyunu. Çarşafım nerede? Evcilik oyununun eşyaları nerede?

Yaşlı kadın kız çocukları gibi oturur. Evcilik oyunu oynar. Yazar kapıyı çalar.

Yaşlı kadın:

-Kim o, buyurun.

Yazar (Yaşlı kadının evine girer):

- Kız istemeye geldim.

Yaşlı kadın:

-Bu da mı oyun?

Yazar:

-Eski bir oyun. Bizim köyümüzde bu oyun modaydı. Sen yaşlı kadın oluyorsun.

Yaşlı kadın:

-Kitabında okudum.

Yazar yaşlı kadının eline bastonu verir. Daha da yaşlı olması için ona yardım eder.

Yaşlı kadın:

-İyi mi? Böyle iyi mi?

Yazar:

-Sen dağın eteğinden aşağıya geliyorsun, odun yüklüsün. Bence ismin Pirzâl'dir. Bizim köyde yaşlı kadına 'Pirzâl'derler.

Yazar kucağında testiyle yaşlı kadının etrafında döner. Testiye vurarak söyler.

Yazar:

-Pirzalcim! Hey ihtiyar!

Yaşlı kadın:

-Efendim nenecim.

Yazar:

-Nereden geliyorsun?

Yaşlı kadın:

-Etekten, dağın eteğinden.

Yazar:

-Ne yükün var?

Yaşlı kadın:

-Kütük

Yazar:

-Kimin için götürüyorsun?

Yaşlı kadın:

-Amine için.

Yazar:

-Amine karşılığında ne veriyor?

Yaşlı kadın:

-Güzel katık, güzel yemek.

Yazar:

-Ekmek yiyor musun?

Yaşlı kadın:

-Dişim yok ki.

Yazar:

-Nargile içiyor musun?

Yaşlı kadın:

-Nefesim yok.

Yazar:

-Süpürüyor musun?

Yaşlı kadın:

-Belim yok.

Yazar:

-Gelin olur musun?

Yaşlı kadın yazarın peşinden koşar. Bastonla onu dövmek ister.

Yaşlı kadın:

-Dur bakayım, ne diyeceksin?

Yazar:

-Gelin olur musun, gelin olur musun?

Yaşlı kadın:

-Rica ederim, ne demek. Ne demek.

Yaşlı kadın beyaz bir örtüyü yüzüne örter, mutlu olur. Kendisi için ses çıkararak zılgıt çeker ve birkaç defa bastonla testiye vurur. Yazar her darbeye testiye iyice kucaklar ve durumu daha kötüleşir. Dizlerini büker, gülüşü azaldıkça azalır. Elini kalbinin üzerine koyar, kıvrır. -gök gürültüsü ve yağmurun sesi-

Testi yazarın elinden düşer ve kırılır. Sahne kararır. Testinin olduğu nokta aydınlanır. Güvercin testinin içinden çıkar, kanat çırpma sesi karanlık sahnede.

Sahne aydınlanır. Yazar testinin yanına düşer, tavana astığı oyuncak güvercin yoktur.

Pencerenin önündeki yarısı kurumuş ağacın yerine genç ve çiçek dolu bir ağaç gelir. Güvercin onun üzerine konmuş ve kuğurur.

Yazarın kâğıtlar ve kitapları odanın her yerine dökülmüş.

Yaşlı kadının sesi gelir. Elbisesi ve başörtüsü değişmiş. Sanki dışarıdan gelen bir yabancıdır. Omzu ve başının üzeri ıslaktır. İçinde yeşillik olan bir sepet vardır. Çarşafın altında, bir çorba kâsesi elindedir.

Yaşlı kadın:

-Vay nasıl bir yağmur! Aniden başladı. Çok şükür hemen kesildi. Bahar işte.

Yaşlı kadın şaşkınlıkla yazara bakar.

Yaşlı kadın:

-Ne, neden bu kadar uyudun?

Yazar gözlerini açar, gülümser. Gözlerini ovuşturur.

Yazar:

-Geldin, geleceğini biliyordum. Ne kadar yalnızdım. Yazmaktaydım, kötü oldum, kendimden geçtim.

Yaşlı kadın:

-Kalk yemek ye. Sana iyi gelir. Gelinin kendi elleriyle yaptı. Hayır yemeği. Nergisin ne kadar büyüdüğünü biliyor musun? Maşallah bin kere maşallah, boyu uzamış. Görersen tanıyamazsın, o da seni görmeyi çok istiyor.

Yazar yemek kâsesini alır ve bakar.

Yazar (Çocuk gibi):

-Bu yemekte erik var, ben sevmem. Madem benim için hayır yemeği yaptınız neden içine erik koydunuz? Herkese yemek yetti mi?

Yaşlı kadın odanın etrafına bakar.

Yaşlı kadın:

-Vay! Neden müzenin eşyalarını topladın? Kâğıtların ve kitapların da dökülmüş.

Yaşlı kadın yazarın müzelik ceketini sallar ve duvara asar. Kitapları ve kanatlı hamam böceğini düzeltir. Yazar masanın başına oturur. İsteksiz bir şekilde yerken heykel olur.

Yaşlı kadın teybin sesini açar. Sahnede çocukların sesi yayılır. Birlikte bir şarkı söylerler.

Yaşlı kadın odadan çıkar.

Bir kız çocuğu mutlu ve saygıyla içeri girer, yazarın masasının üzerine birkaç dal çiçek bırakır. Kapağının üzerinde “Testi” yazılı kitabı alır ve sayfalarını çevirir. Küçük kız kitap okumakla meşguldür. Yere doğru sırt üstü yatar ve kitap okur. Cebinden çıkardığı şekeri büyük bir heyecanla yer. Şeker tam tamına yaşlı kadının şekerine benzer. Yaşlı kadın yetiştirdiği yeni çiçeklerine su verir bir halde pencerenin o tarafında görülür. Çocukların şarkı sesleri gelir. Yavaş yavaş sahnenin ışıkları söner. Sadece üç yer aydınlıktır. Yazarının heykeli, kitap okuyan küçük kız ve çiçeğe su veren yaşlı kadın.

SON

SONBAHAR 1372/1993.

SONUÇ

Bu çalışmada İran'ın meşhur yazarlarından çocuk ve genç edebiyatının önde gelen isimlerinden biri olan Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin hayatı, eserleri, edebi kişiliği, aldığı ödüller, yazar hakkında Türkiye'de yapılan çalışmalar, yazarın hayatında önemli etkilere sahip olan kişiler hakkında bilgilere ve eserinin tercümesine yer verildi. Türkiye'de eserlerinin bir kısmı Türkçeye çevrilen ve zaman zaman da ülkemizde seminerler veren yazar hakkında daha kapsamlı bilgiler sunulmaya gayret edildi.

Çalışmamızı yaparken İran'ın tanınmış simalarından olan Murâdî-i Kirmânî ile ilgili çok fazla malumat olmasa dahi yazara dair elde edilen bilgiler değerlendirildi. Yazarın eserlerinden yola çıkarak incelediğimiz kaynaklar doğrultusunda eriştiğimiz bilgilere yer verildi. Bununla birlikte öncelikle *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testi İçindeki Güvercin)* adlı eserinin sonunda yazar ile gerçekleştirilen röportaj Hûşeng Murâdî hakkında tafsilatlı bilgilere ulaşmamızda en büyük katkıyı sağladı. Gösterilen çabalara rağmen kendisi ile bizzat görüşme imkânı olmadı.

Çalışmamızın modern İran edebiyatına, özellikle hikâyeciliğine ilgi duyanlar ve Hûşeng Murâdî-i Kirmânî hakkında tafsilatlı malumat edinmek isteyen araştırmacılar ve ilgililer için bir kaynak oluşturulabileceği düşünüldü. Bazı eserlerinin Türkçeye aktarılmış olduğu bilinen Hûşeng Murâdî-i Kirmânî'nin *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testi İçindeki Güvercin)* adlı eseri de bu çalışmada Türkçeye kazandırıldı. Bu alanda çalışma yapanlara kaynak mahiyetinde bir katkı sağlaması en büyük temennimizdir.

KAYNAKÇA

ÂRİYENPÛR, Yahyâ; *Ez Sabâ Tâ Nîmâ*, İntişârât-i Zovvâr, Tahran, h.ş. 1372.

ATTÂRÎ, Mehsân; “*Edebiyyât-i Kûdekân ve Novcevânân*”, Dânişnâme-yi Edeb-i Fârsî, Tahran, 1375 hş./ 1996, c. I, s. 79.

BİRAYGIŞ Muhammed Hasan; *Edebu’l-efâl ehdâfuhu ve simâtuhu*, 2. Baskı, Beyrut, Muessesetu’r risâle, 1996, s. 43.

BURKA’Î, Seyyid Muhammed Bakır; *Sohenverân-i Nâme-yi Mu’âsir-i Îrân*, Tahran 1373 hş./1994, C. I, s. 422.

DİHKÂNİYÂN, Cevâd; HÂVERÎ, Sedîke; *Berresi-yi Teknîkhâ-yi Tenz ve Mutâyebe der Âsâr-i Hûşeng Murâdî-i Kirmânî*, Mecelle-i i’lmî-yi pezûheşî mutâleât-i edebiyât-i kûdek dânişgâh-i Şîrâz, Sâl-i dovvom, Şomâre-i evvel, Behâr u Tâbistân, 1390hş./2011.

EDHEMÎ A’lî; SEFÂYÎ Huseyn; *Negâhî be Mue’llefahâ-yî Tenz der Âsâr-i Hûşeng Murâdî-i Kirmânî*, mecelle-yi pezûheşnâme-i edeb-i genâ-yî dânişgâh-i Sîstân u Bulûcîstân, Sâl-i sîzdehum, Şomâre-i çehârrum, Behâr u Tâbistân, 1394hş./2015.

EL-KEYLÂNÎ, Necîb; *Edebu’l-efâl fî dav’i’l-İslâm*, Beyrut, Muessesetu’r-risâle, h.1406, s. 21;

ENVERÎ, HASÂN; *Ferheng-i fuşerde-i suhen*, Neşr-i Suhen, Tahran, 1382hş./ 2003.

HÂTEMÎ, Ahmed; “*Cereyânâ-yi Muhimm-i Edebî-i Mu’âsir-i Îrân*” *Edebiyyât-i Mu’âsir*, C. I, s. 25.

HİCÂZÎ, Benefşe; *Edebiyyât-i Kûdekân ve Novcevânân*, Tahran, 1374hş./ 1995.

HUSEYNPÛR-İ ÇÂFÎ, A’li; *Cereyanha-yi Şi’ri-i Mua’sir-i Fârsî; ez Kûdetâ tâ İnkilâb*, Neşr-i Emîr-i Kebîr, Tahran, 1384hş./2005.

İSTÎ’LÂMÎ, Muhammed; *Berresî-yi Edebiyyât-i İmrûz-i Îrân*, Tahran, 1352hş./1973.

_____, *Bugünkü İran Edebiyatı Hakkında Bir İnceleme*, çev. Mehmet Kanar, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.

KANAR, Mehmet; *Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu ve Gelişmesi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999.

LENGERÛDÎ, Şems; *Târîh -i Tahlîl-i Şi’r-i Nov*, Neşr-i Merkez, 5. Baskı, Tahran, 1387hş./ 2008.

MEDENÎ, Seyyid Celâleddîn; *Târîh-i Siyâsî-i Mua'sır-i Îrân*, Neşr-i Defter-i İntişârât-i İslâmî, 7. Baskı, Kum, 1375hş./ 1996.

KİRMÂNÎ, Hûşeng Murâdî; *Kebûter-i Tûy-i Kûze (Testinin İçindeki Güvercin)*, İntişârât-i Neşrenî, Tahran, 1380 hş./ 2001.

_____, *Kıssehâ-yî Mecîd (Mecîd'in Hikâyeleri)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1940hş./ 2002.

_____, *Şoma ki garîbe Nîstîd (Siz Yabancı Değilsiniz)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1389hş./2010.

_____, *Lebhand-i enâr (Narın Gülüşü)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1382hş./2003.

_____, *Mehmân-i mâmân (Annenin Misafiri)*, Neşrenî Yayınları, Tahran, 1387hş./ 2008.

_____, *Nâz Bâleş (Yumuşak Yastık)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1388hş./2009.

_____, *Misli Mâh-i Şeb-i Çehârdeh (Ayın On dördü Gibi)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1388 hş./ 2009.

_____, *Polo Horiş (Pilav Üstü Yemek)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1388hş./2009.

_____, *Beççehâ-yi Kâlîbâfhâne (Halı Dokunan Yerin Çocukları)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1388 hş./2009.

_____, *Murebbâ-yi Şîrîn (Reçel Kavanozu)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1388hş./2009.

_____, *Tenûr (Tandır)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1388 hş./ 2009.

_____, *Humre (Testi)*, Mu'în Yayınları, Tahran, 1389 hş./2010.

_____, *Ayın On Dördü Gibi*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2008, İstanbul.

_____, *Reçel Kavanozu*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2008, İstanbul.

_____, *Mecit'in Maceraları İlk Yıllar 1*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2008, İstanbul.

_____, *Mecit'in Maceraları Okul Günleri 2*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2008, İstanbul.

_____, *Tandır Koca Karga'dan Öyküler*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Kasım 2009, İstanbul.

_____, *Mecit'in Maceraları Yazarlık Yolunda 3*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Ocak 2010, İstanbul.

_____, *Testi*, Çev. Nezahat Başçı, Kelime Yayınları, Aralık 2010, İstanbul.

NOVRUZİ, Cihân bâhş; *Edebiyyât-ı Muâ'sır: ez Meşrûtiyet tâ İmrûz*, Neşr-i Râhgûşâ, 2. Baskı, 1383hş./ 2004, Tahran.

NOVRUZİ, Esedullâh; *Tehevul-i Nigâh be Mefhûm-i Kûdekî der Dâstân-hâ-yi Hûşeng Murâdî-i Kirmânî*, Tefekkür ve Kûdek, Mecelle-yi Pezûheşgâh-i U'lûm-i İnsânî ve Mutâleâ't-i Ferhengî, Sâl-i heftom, Şomâre-i evvel, Behâr u Tâbistân, 1395hş./ 2016.

PÛYÂN, Mecîd; CEHÂNSÂHÎ, Elhâm; *Âsîbşinâsî-yi Kâr-î Kûdekân der Âsâr-i Hûşeng Murâdî-i Kirmânî*, Mecelle-yi Feslnâme-i Edeb-î Belâgî, Sâl-i evvel, Şomâre-i çehârrum, Pâyîz, 1392hş./ 2013.

RÛZBÎH, Muhammed Rezâ; *Edebiyyât-ı Muâ'sır-ı Îrân*, Neşr-i Rûzgâr, 3. Baskı, 1386hş./ 2007, Tahran.

SÂM HÂNİYÂNÎ, A'li Ekber; MÛSEVÎNİYÂ, Seyyide Zehrâ; *Nekd-i Rûykerd-i Pedîdârşinâhtî-yi Husserlî der Kûsehâ-yi Mecîd*, Mecelle-i İ'lmî-yi Pezûheşî Mutâleât-i Edebiyyât-ı Kûdek Dânişgâh-i Şîrâz, Sâl-i pencum, Şomâre-i dovvom, Pâyîz u Zemestân, 1393hş./ 2014.

ŞEFÎ'-İ KEDKENÎ, Muhammed Rezâ; *Edvâr-ı Şi'r-ı Fârsî: ez Meşrûtiyet tâ Sukût-ı Saltânât*, Neşr-i sohen, 1380hş./ 2001, Tahran.

YÂHAKKÎ, Muhammed Ca'fer; *Cûybâr-ı Lehzehâ*, Neşr-i Câmi', 10. Baskı, 1387hş./ 2008, Tahran.

_____, *Çûn Sebû-yi Teşne*, Edebiyyât-ı Muâsır-ı Fârsî, Tahran, 1377hş./1998.

YILDIRIM, Nimet; "Fars Edebiyatı Tarihinde Çocuk Edebiyatının Yeri", *Ekev Akademi Dergisi*, 1998, S 2.

ZERKÂNÎ, Seyyid Mehdî; *Çeşm-endâz-ı Şi'r-ı Muâ'sır-ı Îrân*, Neşr-i Sâlis u Şu'râ-yı Gosteriş-i Zebân ve Edebiyyât-ı Fârsî, 2. baskı, 1383hş./2004, Tahran.

ZÛLFİKÂR, Huseyîn; *Çihil Dâstân-i Kûtâh-i Îrânî ez Çihil Nevîsende-i Mu'âsır-i Îrân*, Tahran, 1382hş./ 2003.

_____, *Hûşeng Muradi-i Kirmânî ve Semaver Adlı Öyküsü*, Çev. Esengül UZUNOĞLU SAYIN (Erişim) <http://www.farsdili.org/node/730>, erişim tarihi:06.06.2017.

https://www.youtube.com/watch?v=60nq_twGzvA Erişim tarihi: 24.06.2019;.

<https://www.youtube.com/watch?v=662R4MNRRGc> Erişim tarihi: 24.06.2019

<http://amirye.ir/%D9%86%D9%88%DB%8C%D8%B3%D9%86%D8%AF%DA%A F%D8%A7%D9%86/%D8%A7%D8%AD%D9%85%D8%AF+%D8%B4%D8%A7 %D9%85%D9%84%D9%88>, erişim tarihi: 14.06.2019.

<http://aftabir.com> erişim tarihi: 5 Mart 2013; Huseyîn, Zûlfikâr, *Çihil Dâstân-i Kûtâh-i Îrânî Ez Çihil Nevîsende-i Mu'âsır-i Îrân*, Tahran, 1382hş./ 2003, s. 356.

Çocuk Edebiyatına Giriş, Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, Ankara, 2013, s. 6.

<http://bestboks.com>; <http://payandan.net>, erişim tarihi: 5 Mart 2013.

[http:// wikipedia.org](http://wikipedia.org); Zûlfikâr, s. 356, erişim tarihi: 5 Mart 2013.

<https://www.vajehyab.com/>

<http://sozluk.gov.tr/>